

TEORIE ȘI PRACTICĂ ARHIVISTICĂ

Considerații privind valoarea documentar-istorică a documentelor create în domeniul juridic și necesitatea perfecționării indicatoarelor termenelor de păstrare (masă rotundă) (I)

ȘTEFAN HURMUZACHE — Serviciul Arhive Administrative, Culturale și Feudale: Stimati colegi, urmărind să susținem propuneri cât mai judicioase cu privire la documentele ce trebuie păstrate permanent la instituțiile din domeniul justiției pentru a li se face acestora propuneri concrete de modernizare a indicatoarelor termenelor de păstrare, un colectiv stabilit de conducerea D.G.A.S. a analizat evoluția istorică a instituțiilor din domeniul justiției, fondurile închise și deschise pe care le dețin, vechimea documentelor din fondurile acestora, cantitățile în m.l. pentru a ne da seama de spațiile de depozitare pe care le ocupă la creator și la noi, corelate cu interesul științific și deci cu interesul pentru ce trebuie păstrat permanent.

Au fost studiate documentele care au caracter permanent în momentul de față, cele propuse să se păstreze pe termen lung la instituțiile creatoare pînă la expirarea acestuia. Colectivul a ajuns la următoarele concluzii:

I. Instituțiile din domeniul justiției, tribunalele, judecătoriile și notariatele crează mari cantități de arhivă, ponderea avînd-o documentele instanțelor judecătorești și de notariat (între 9 000 și 18 000 dosare pe an de către o singură instanță). Ca urmare, spre exemplu la Judecătoria sectorului 3 din capitală se află peste 1 000 m.l., la sectorul 6, 1 200 m.l., în județul Gorj cca. 540 m.l., la județul Suceava la sfîrșitul anului 1985 existau peste 1 500 m.l. repartizați în 33 fonduri. În județul Buzău aproximativ 1 000 m.l. În ceea ce privește notariatele situația este diversă după cum ne sugerează datele de la notariatul municipiului București, unde sînt 242 m.l., de la județul Iași, unde la reședință și la Pașcani există cca 180 m.l. Iar la județul Cluj notariatul județean și cele locale de la Dej și Turda însumează 3 000 m.l., aparținînd unor fonduri închise și deschise create începînd cu secolul al XIX-lea pînă în anul 1985.

II. Datorită evoluției societății românești instituțiile judecătorești, prin legile de organizare a activității judecătorești din anii 1865, 1894, 1907, 1925, 1938, 1947, 1952 și 1968 au avut diferite structuri și arii teritoriale de competență, documentele create de-a lungul celor două secole, precum și cele cu vechime foarte mare, din evul mediu, cuprinse în dosare ca probe, dețin informații deosebite, valoroase pentru cercetarea istoriei naționale și a istoriei dreptului în special. Așa sînt documentele care relevă activități politice, de stat, alegeri parlamentare și locale, manifestări și contradicții sociale, de la nemulțumiri, proteste și răscoale pînă la revoluții și edificarea noilor orînduiri sociale. Multe documente reflectă realizarea reformelor, aspecte ale dezvoltării economice, înființări de firme, relații juridice și economice ale firmelor cu statul, între ele sau cu cetățenii, falimente etc. De asemenea, alături de documentele din dosarele penale prezintă importanță cele din dosarele civile cu toată diversitatea lor cazuistică privind statutul civil al persoanelor, drepturile și revendicările lor și alte acțiuni. Pentru toate motivele de mai sus, în funcție de condițiile de păstrare de care au dispus, Direcția Arhivelor Centrale și unele filiale au preluat în depozitele lor, fonduri din domeniul justiției, le-au sistematizat în depozite cu destinație specifică. Preluările cuprind perioada 1831—1950, uneori pînă la anii 1962, 1968 sau 1975. Desigur, materialul preluat s-a aflat în diferite stadii de organizare și subliniem că spre beneficiul științei ele au fost fondate, ordonate, selecționate și inventariate de arhiviștii noștri.

III. Starea de organizare a fondurilor rămase la instituțiile creatoare se află în diferite faze. În general se acordă atenție inventarierii la zi a arhivei administrative, cea specifică fiind considerată ca inventariată, avînd drept instrument de evidență de bază registrul general al dosarelor. Selecționarea însă este rămasă în urmă și trebuie să stea în atenția noastră pentru că: fondurile vechi sau mai noi închise nu sînt în majoritatea cazurilor inventariate și selecționate la creatorul și păstrătorul lor; în unele cazuri, cum s-a petrecut la sectorul 3 din capitală, selecționarea dosarelor s-a făcut indiferent de perioada în care s-au creat documentele după indicatoarele termenelor de păstrare recente (menționăm că procedeul nu este greșit); de regulă selecționarea la instanță se aplică mecanic potrivit termenelor de păstrare și numai la dosare după argumente juridice izvorite din nevoile practice, minimalizîndu-se criteriul valorii istorice și de cercetare științifică ulterioară. De aceea există pericolul ca în viitor în depozitele Arhivelor Statului să intre numai mape de sentințe, opise, registre etc., care nu oferă cercetătorului reconstituirea tabloul veridic al unor fapte din trecut.

Această trăsătură, care se întîlnește destul de des trebuie să ne atragă luarea aminte pentru stăpînirea fenomenului instruind comisiile de selecționare iar reprezentanții Arhivelor Statului să fie prezenți la lucrările acestora, să cunoască cu ajutorul organelor superioare din aceste instituții, ceea ce trebuie pentru a se putea orienta asupra dosarelor care prin informațiile lor economice, sociale, politice, culturale și de altă natură pot avea valoare documentară, chiar dacă termenul lor de păstrare a expirat.

Ținînd seama că operațiunea de selecționare este lăsată de regulă în seama arhivarilor-registratori sau a personalului de secretariat, se impune cu strictețe ca arhiviștii să verifice lucrările de selecționare după registrul general al dosarelor poziție cu poziție și nu prin sondaj pentru a avea certitudinea că se vor aplica ambele criterii, al valorii practice și al valorii documentar-istorice.

Specialiștii susțin că din punct de vedere juridic selecționarea în interiorul dosarelor nu este posibilă pentru un timp îndelungat, deoarece ar duce la descompletarea lor de elemente de procedură care ar face imposibilă înțelegerea unor evenimente juridice sau istorice petrecute. Considerăm că în etapa actuală de creare a arhivei și de aplicare a Indicatorului termenelor de păstrare, în procesul selecționării la creator, ei au dreptate. Pentru o bună perioadă de timp această măsură de prevedere, corectă, trebuie luată în considerare și de noi, urmînd ca într-un viitor, legat de mai mulți factori, cum ar fi natura activităților juridice, care mai pot determina prescrierea apelării la dosarul procesual ca unitate juridică, logic constituită în temeiul procedurii legale, să decidem momentul în care fondul intră în depozitele noastre și cît vom face selecționare în interiorul dosarelor. După experiența F.A.S. județul Arad expusă și în articolul tov. A. Căcioară în „Revista Arhivelor“, nr. 2/1985, p. 169 și următorul în care se abordează limpede selecționarea în interiorul u.a. la fonduri închise înainte de 1950—1952 rezultă că se pot elimina pînă la 35% din actele ce intră în compunerea dosarelor. Atunci întreaga responsabilitate și competență ne vor reveni.

IV. Evoluția indicatoarelor la Ministerul Justiției, Procuratura R. S. România și la Tribunalul Suprem arată interesul pentru o organizare cît mai bună a documentelor pe grupe de probleme și o reducere continuă a numărului actelor cu termen de păstrare permanent. Exemplificăm: în 1958 Indicatorul de la Ministerul Justiției avea 256 grupe de documente din care 140 cu t.p.; în 1966 Indicatorul termenelor de păstrare cuprindea 165 poziții cu 67 permanente, iar în 1971 existau 293 grupe cu 126 permanente. În 1972 s-a alcătuit un alt instrument de lucru cu 280 grupe dintre care 116 erau permanente. După patru ani de aplicare, timp în care s-au preluat importante fonduri cu profil juridic la unitățile D.G.A.S. Ministerul Justiției a alcătuit un Indicator complex pentru tribunale, judecătoria, notariate, colegii de avocați, birouri colective de asistență juridică și laboratoare de expertiză criminalistică. Întreaga problematică a fost exprimată în 303 poziții cu 64 grupe de documente t.p. (din care 33 pentru aparatul central al Ministerului Justiției și 31 pentru cel exterior). Indicatorul din 1979 după care ne orientăm și noi astăzi în activitate însumează 292 poziții. Din cele 60 dosare comune tuturor unităților numai 17 sînt permanente; din cele 101 dosare administrative specifice administrației centrale 17 sînt cu T.P.; de la materialele preconstruite tot pentru administrația centrală sînt cu T.P. 2 din 20 poziții. La capitolul III-dosare specifice instanțelor judecătorești cu T.P. sînt 4 din 31 iar la materialele preconstruite cu T.P. 7 din 18. În ceea ce privește no-

tariatele există cu T.P. 14 din 20 poziții. Colegiile de avocați, colectivele de asistență juridică și laboratoarele de expertiză criminalistică creează, împreună, 5 dosare permanente dintr-un total de 40.

Din consultarea specialiștilor rezultă că termenele de păstrare au la bază termenele de prescripție, texte de legi și criterii statornicite în practica judiciară îndeosebi cerințele organelor de anchetă care revendică păstrarea documentelor și după expirarea termenelor de prescripție fiindu-le necesare pentru motivarea recursurilor în supraveghere, pentru recuperarea prejudiciilor, verificări ulterioare ș.a.

Prin urmare, avem 49 cu T.P. din 292 de poziții. Tendința este limpede și cu toate acestea mai există posibilități de perfecționare a termenelor de păstrare și de reducere a unora prevăzute la Permanente.

S-a conturat cu argumentele analizate de noi, necesitatea reducerii: 1) de la P. la 90 de ani categoriile de documente: dosarele de personal, caracterizări de personal, de stare disciplinară, de obligații militare, statele de retribuții, dosarele privind mișcarea personalului ș.a.; 2) reducerea termenelor de păstrare pentru categoria documentelor specifice judecătorești privind statutul civil al persoanelor sau la acelea prin care s-au aplicat pedepse pecuniare; 3) reducerea termenelor pentru unele materiale preconstituite.

Cu acest prilej s-au exprimat opinii favorabile ca documentele din categoria dosarelor enumerate mai sus să rămână în păstrarea creatorilor și să nu mai fie preluate la Arhivele Statului după 30, respectiv 20 de ani, așa cum se prevede în Decretul 472/1971, atunci când se preiau fondurile fie în D.A.C. fie la filiale.

Nu vom reține atenția cu date privind fiecare poziție întrucât în propunerile de modificări către Ministerul Justiției și Procuratura R. S. România vom aduce argumentele necesare.

Alte categorii de documente au primit termene care nu au acoperire ca valori peste timp cum sînt: registrele de evidență a unor documente, dosarele de personal, registrul carnetelor de muncă, registrul de dactilografieră a unor documente, actele de retribuție, registrul informativ ș.a.

V. Colegiile de avocați și colectivele de asistență juridică creează cantități mici de arhivă și nu avem observații. De asemenea, laboratoarele de expertiză criminalistică. În acest domeniu se impune să știm câteva probleme cu caracter metodologic pe care le-a pregătit tovarășa Elena Ciucă de la Filiala București.

VI. Avînd în vedere unele documente preconstituite, rolul lor și cantitatea care se creează, se impune un studiu atent asupra oportunității utilizării lor în forma actuală:

1) Este vorba de registrul general al dosarelor și registrul informativ. Anticipez că se propune îmbunătățirea primului cu rubrica mișcarea dosarului pentru a desființa registrul informativ care reflectă de fapt numai această mișcare. În cazul în care organele în drept acceptă propunerea va trebui să se primească avizul de la forurile ce se ocupă de raționalizarea documentelor tipizate și apoi să se asigure aplicarea lui; unele filiale consideră că acceptarea propunerii ar ușura activitatea personalului muncitor și ar duce la economisirea hîrtiei și a spațiului de depozitare al instanțelor; să se impună completarea tuturor datelor în rubricile registrului general de dosare care ține loc de inventar. Considerăm că acest „terfelog“ (registrul informativ) cum îl numesc în practica curentă instanțele este necesar pentru a evidenția piesele noi aduse la dosare de avocați, de părți etc., avînd un caracter practic imediat. Folosirea Registrului general de dosare în acest scop, pentru fiecare dosar în parte ar duce la deteriorarea lui și ca urmare nu l-am mai putea folosi noi, Arhivele Statului, ca instrument de evidență, cu rol de inventar permanent.

2) Ar fi necesară îmbunătățirea conținutului registrului opis alfabetic al instanțelor de judecată prin adăugarea rubricilor: nr. sentinței și data rămînerii definitive a sentinței. Registrul ar deveni astfel un instrument eficient de regăsire a tuturor informațiilor referitoare la cauză sau dosar.

VII. Este necesar, de asemenea, să supunem atenției organelor în drept să revadă utilitatea constituirii mapelor de sentințe ordonate pe nr. de dosar. Acestea, prin modul de creare, sînt incomplete fie pentru că nu le cuprind și pe cele din dosarele cu termen permanent, fie pentru că în momentul selecționării dosarelor sentințelor nu au mai fost extrase sau nu au mai fost introduse în mapa cu sentințe de care aparțineau. Noi propunem renunțarea la constituirea lor.

VIII. Am dori să știm părerea dv. în legătură cu necesitatea ca unitățile din domeniul justiției să introducă practica de a păstra în unitățile arhivistice (sentințe, actele autentice notariale etc.) exemplarul 1 (sau 2 după caz) al actului original dactilografiat și numai următoarele să se înmâneze părților. Astfel se vor evita situațiile, uneori nesoluționabile, legate de cercetarea și eliberarea de copii de pe această categorie de documente.

O mențiune specială se cuvine notariatelor. Documentele create de notariatele de stat pe lângă valoarea lor practică de garanție de drept constituie o sursă primară de exprimare a relațiilor juridice între membrii societății într-o anumită etapă.

După cum ne relevă și indicatoarele recente din domeniul justiției, pentru notariate, la majoritatea pozițiilor lui se prevede T.P. Una din concluziile pe care am desprins-o din analizele profesionale este ca documentele notariale să se păstreze la unitățile notariatului de stat, daț fiind regimul lor de folosire în administrația de stat și în rezolvarea mulțimii de cereri ale cetățenilor ca și lipsa noastră de personal. Este oportun să luăm în depozitele noastre numai fondurile închise.

O altă concluzie rezultată este legată de faptul că se poate face selecționare în dosarele conținând actele și lucrările referitoare la primiri în depozit de înscrisuri, documente și valori care au T.P., precum și în documentele cărților funciare și în dosarele de ipotecă, privilegiu și orice alte sarcini reale pînă la valoarea de 1.000.000 lei constituite înainte de 15 august 1947, care, potrivit Decretului 336 din 22 noiembrie 1948 se consideră radiate de drept. În aceeași situație ar fi și dosarele de intabulare, înscrierile privind dreptul de uzufruct, uz și abitațiune care ar trebui păstrate numai un timp prestabilit după moartea beneficiarului sau dosarele pentru înscrieri provizorii, de exemplu notările privind minoritatea ce ar putea fi eliminate după 18 ani de la constituirea dosarului.

Rugăm filialele care au argumente convingătoare să le supună dezbaterilor noastre. Sîntem de acord ca în timpul selecționării să se dea atenția necesară documentelor care constituie izvoare istorice cum sînt: cele privind reformele agrare, naționalitatea, măsurile discriminatorii, momentele istorice, istoricul cărții funciare și al cadastrului funciar, personalitățile ș.a.m.d.

PARTEA A II-a. PROCURATURILE

După cum se știe Procuratura R. S. România și unitățile sale au fost înființate prin legea nr. 6 din 19 iunie 1952 și au fost reorganizate corespunzător etapei noi de dezvoltare a societății românești și organizării teritorial-administrative prin Legea nr. 60 din 26 decembrie 1968.

Procuraturile creează cantități moderate de arhivă.

Fondurile procuraturilor se află în depozitele lor și au caracter închis, în cazul documentelor create de cele raionale sau locale a căror activitate s-a încheiat în anii 1959, 1960 sau 1968, și deschise în cazul procuraturilor județene și locale nou înființate odată cu reorganizarea teritorial-administrativă sau a acestora de la procuraturile regionale și raionale ce își continuă activitatea în reședințele județene sau unde sînt procuraturi locale.

Documentele create sînt ordonate pe fonduri, inventariate la zi și selecționate în limita expirării termenelor de păstrare cu excepția Procuraturii generale unde se activează pentru îmbunătățirea situației.

Procuraturile au inventare pentru dosarele rezultate din activitatea administrativă și registrele de intrare pentru dosarele de cauze penale. Dosarele de cercetare penală de la procuraturi nu au valoare documentar-istorică întrucît la ele se găsesc de fapt doar urmele dosarelor; dosarul propriu-zis ce se constituie trimițindu-se la instanțele de judecată; dosarele din care rezultă că nu s-a săvîrșit o infracțiune se elimină ca fiind fără valoare practică. Urma dosarului trimis în instanță se elimină potrivit nomenclatorului indicator din 1983 în funcție de durata condamnării prevăzute de codul penal pentru infracțiunea săvîrșită. Această prevedere creează greutate în selecționare deoarece procurorii nu menționează pe dosare durata condamnărilor, iar comisia de selecționare nu poate parcurge numărul de dosare pentru a stabili eliminarea după 10 sau 15 ani. În această situație s-a introdus practica selecționării tuturor dosarelor la termenul maxim de 15 ani. Cred că pentru situația de mai sus putem fi de acord cu procedul.

Indicatoarele termenelor de păstrare sau nomenclatoarele-indicatoare ale Procuraturii au evoluat datorită amplificării activității instituției spre o diversificare a dosarelor cît și a termenelor de păstrare. Spre exemplu, în actualul nomenclator-indicator figurează 13 categorii de termene de păstrare cu 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 25, 30, 50, 90 de ani, permanent și în limitele termenului de prescripție. Faptul implică crearea aceluiași număr de inventare pe fiecare an. Pornind de la această constatare reală împărtășim opinia că ar trebui să ne limităm în toate aceste instrumente orientative de lucru, care au și caracter de acte normative, la 8 categorii de termene: 3, 5, 10, 15, 30 și 90 ani plus cele permanente și în limitele termenului de prescripție.

Totodată, față de nomenclatorul din 1981 care conținea 71 poziții cuprinse în 5 capitole, în 1983 nomenclatorul-indicator al termenelor de păstrare conține 108 poziții cuprinse în 11 capitole. Practica și experiența unor procuraturi locale au condus filialele noastre la propunerea de a se comasa unele capitole după cum urmează :

— Capitolul IV să cuprindă și capitolul VIII privind activitatea de primire în evidență și de rezolvare a propunerilor, sesizărilor, cererilor și plîngerilor cetățenilor.

— Capitolul VI să includă și capitolele V și VII pentru că au legătură cu munca de personal.

— Capitolele IX și X să conțină, în funcție de specificul muncii de secretariat și contabilitate pozițiile Capitolului XI care se propune a fi desființat.

Dacă în 1980 nomenclatorul-indicator al Procuraturii era alcătuit pe părți structurale, cel din 1982 este întocmit pe activități de procedură care oferă posibilitatea să se concentreze la un loc documentele referitoare la aceeași problemă. Apreciind preocuparea pentru perfecționarea modului de constituire a dosarelor propus de filiale vom supune Procuraturii generale oportunitatea lor.

După cîte se poate observa dorința noastră este de a stimula o serie de propuneri menite să : 1) perfecționeze activitatea noastră profesională cunoscînd mai profund problemele de metodologie din domeniul constituirii arhivelor de justiție și 2) să putem oferi unităților socialiste centrale, după corelarea propunerilor, soluții concrete pentru o grupare continuu mai bună a documentelor și fixarea termenelor de păstrare în așa fel încît să se țină seama și mai mult de criteriul valorii istorice. Iată de ce vă invităm la dezbateri.

ȘTEFAN MIHAI CEAUȘU — Filiala Arhivelor Statului Suceava : Importanța istorică și documentară a documentelor cu caracter permanent create și deținute de instituțiile judecătorești este determinată de prezența informațiilor de natură politică, economică, socială, culturală etc. În afară de sublinierea acestei idei propunem să stea în atenția specialiștilor și reducerea termenelor la cîteva categorii de documente.

Ansamblul documentelor păstrate în arhivele instituțiilor judecătorești (tribunale, judecătoria, notariate) a atras de timpuriu atenția cercetării științifice, în special a celei istorice și implicit pe aceea a Arhivelor Statului, care vor deveni, în timp, păstrătoarele acestor documente, datorită bogăției, complexității și diversității informației pe care o conțin.

Instituțiile judecătorești județene și locale, dețin o cantitate însemnată de documente provenite fie din activitatea proprie, fie de la unele instanțe desființate (de exemplu la nivelul județului Suceava am totalizat la sfîrșitul anului 1985—33 de fonduri cu peste 1500 m.l. arhivă). Din totalul cantității deținute de instituțiile judecătorești peste o treime o reprezintă documentele cu caracter permanent, dar datorită neexpirării celor 20 de ani de la crearea lor (conform art. 18 din Decretul 472/1971, republicat în 10 decembrie 1974), sau reținerii lor de creator ca documente necesare rezolvării unor lucrări curente (cum este cazul în județul Suceava al cărților funciare create, unele în deceniul șapte al secolului al XIX-lea, dar care sînt în uz încă și azi, Arhivele Statului pot prelua spre păstrare și punere în circuitul științific între o cincime și o pătrime din documentele permanente.

În cadrul documentelor permanente create de instituțiile juridice ce au ființat pînă la restructurarea organizării judecătorești din iunie 1952¹, vom deosebi mai multe categorii de documente permanente ce poartă amprenta specifică instituției și a perioadei istorice cînd au fost create.

¹ Legea nr. 5 din 19 iunie 1952 pentru organizarea judecătorească, publicată în „Buletinul Oficial al R.P.R.„ nr. 31 din 19 iunie 1952.

Astfel, documentele permanente rămase de la tribunale județene, anterioare anului 1950, sînt grupate așa după cum am amintit în două categorii distincte: acte administrative și acte procesuale.

În categoria actelor administrative intră acele dosare care relevă organizarea, funcțiile instituțiilor din acest domeniu, istoria lor.

Marea categorie a actelor procesuale poate fi și ea divizată în mai multe categorii.

Luînd în discuție categoria actelor procesuale de natură politică, alfit de solicitate în cercetarea istorică contemporană, vom constata că aici intră, în general, dosarele electorale, conținînd liste electorale, manifeste, reclamații, corespondență etc. referitoare la pregătirea și desfășurarea alegerilor pentru cameră, senat, parlament ș.a., dosarele conflictelor de muncă și dosarele referitoare la infrațiunile de încălcare a art. 11 din legea pentru păstrarea liniștii publice (Legea Mirzescu), a legii siguranței statului etc., în care se găsesc valoroase informații referitoare la mișcarea muncitorească și socialistă, la activitatea P.C.R. Această categorie de documente permanente o găsim în arhivele create de fostele tribunale județene, foarte puțin la judecătoria și deloc la notariate.

Documentele permanente de natură economică create de tribunale cuprînd dosarele și registrele cu acte referitoare la înscrieri de firme, înscrierea unor drepturi miniere (în zonele montane ce au asemenea exploatare, cum este cazul fostului Tribunal al județului Cîmpulung Moldovenesc), falimente, ipoteci, aplicarea legilor de reformă agrară, sabotaje economice (mai ales în perioada celui de-al doilea război mondial și de trecere la edificarea noii orînduirii socialiste) ș.a. Actele referitoare la natura, starea și circulația proprietății funciare, a celei locative și mobile, la executări silite, la asanarea datoriilor agricole, conform legii conversiunii etc., sînt specifice judecătoriilor și notariate.

În categoria documentelor de natură socială create de tribunale și judecătoria le-am putea încadra pe acelea din dosarele antrenate în procesele civile și penale.

Dezvoltarea orînduirii socialiste, ridicarea nivelului de conștiință al cetățenilor, întărirea democrației socialiste, organizările administrative ale teritoriului țării din 1952 și 1968, precum și schimbările corespunzătoare în legislație au făcut necesară și perfecționarea organizării judecătorești.

În privința documentelor cu caracter permanent rămase după acești ani de la tribunalele populare, de la judecătoria și tribunalul județean, în urma selecționărilor succesive ce au fost făcute pînă acum, se impun cîteva observații. Astfel, categoria documentelor cu caracter administrativ a continuat și va continua pînă la zi, să dețină o pondere scăzută, sub aspect cantitativ în totalul permanentelor față de documentele de judecată. De exemplu, la nivelul Tribunalului popular al raionului Rădăuți în anul 1965, din 2,80 m.l. documente permanente cele cu caracter administrativ (inclusiv registre) reprezintă 0,60 m.l.

Totodată notăm că, în afara tomurilor cu sentințe în materie de drept civil sau penal, în rîndul actelor de judecată cu caracter permanent categoria documentelor de drept civil este preponderentă față de cele de drept penal.

Mentînînd același exemplu al Tribunalului raionului Rădăuți, în același an pe lîngă 0,90 m.l. tomuri de sentințe, avem 1 m.l. documente de drept civil și doar 0,20 m.l. documente de drept penal.

Dacă în domeniul penal au fost reținute doar dosarele în care s-au pronunțat pedepse privative de libertate între anumite limite, conform nomenclatorului Ministerului Justiției din 10 ianuarie 1980, în domeniul de drept civil au fost reținute foarte multe dosare referitoare la statutul civil al persoanelor, acțiunile în revendicare și alte acțiuni reale. Din cercetarea conținutului acestora rezultă că aceste documente au mai mult un caracter practic, în caz de redeschidere a speței, și mai puțin istorico-documentar și de aceea ar putea fi scoase din categoria documentelor cu termen de păstrare permanent.

Documentele, acum permanente, privind acțiunile de revendicare și alte acțiuni reale ar trebui și ele analizate în raport cu termenul de prescriere.

DAN NEGULEASA — Filiala Arhivelor Statului Gorj: În conformitate cu legile de organizare a justiției în județul Gorj au funcționat și creat arhivă, pe lîngă Tribunalul județean Gorj, judecătoriile rurale (de pace) Tg. Cărbunefi, Novaci, Peșteana-Jiu, Brădiceni, Turceni, Hurezani, Roșia de Amaradia, Bibești, Ocol I și Ocol II Tg. Jiu și Judecătoria Mixtă Tg. Jiu.

În conformitate cu legile pentru reorganizarea justiției din anul 1952 pe teritoriul județului Gorj au funcționat tribunalele raionale populare Tîrgu Jiu, Novaci și Tîrgu Cărbunefi și notariatele Tg. Jiu, Novaci și Tîrgu Cărbunefi.

Această formă organizatorică a existat pînă în anul 1960 cînd, prin Decretul din 10 octombrie 1960, Tribunalul și Notariatul din Novaci se desființează, sarcinile fiind preluate de către instituțiile similare din orașele Tîrgu Jiu și Tîrgu Cărbunefști.

În această formă organizatorică au funcționat unitățile aparținînd Ministerului Justiției din județul Gorj, pînă în anul 1968 cînd prin reorganizarea administrativă petrecută în acest an s-au înființat Tribunalul județean Gorj, două judecătoriai locale cu sediile în orașele Tîrgu Jiu și Tîrgu Cărbunefști, un notariat județean cu sediul în orașul Tîrgu Jiu și un notariat local cu sediul în orașul Tîrgu Cărbunefști.

De menționat că arhivele create de instituțiile aparținînd Ministerului Justiției ce au funcționat pe teritoriul județului Gorj pînă în anul 1975 au fost preluate în depozitele filialei, în prezent aceste fonduri fiind, în totalitate, ordonate, inventariate și selecționate, excepție făcînd Tribunalul județului Gorj care deține arhivă de la data reînființării sale, 1968.

În prezent cele cinci unități ce funcționează pe teritoriul județului Gorj au în depozitele de arhivă o cantitate de 540 m.l. din care 85 m.l. aparțin notariatelor.

Această arhivă este ordonată, pe ani și număr de dosar și socotită ca inventariată, inventarul constituindu-l registrul general.

Arhiva notariatelor este selecționată la zi, iar cea a judecătorilor doar parțial, o cantitate de 360 m.l. fiind neselecționată.

Selecționarea documentelor deținute de aceste unități s-a efectuat pe baza termenelor de păstrare prevăzute în indicatoarele emise de Ministerul Justiției.

Studiind indicatoarele termenelor de păstrate emise de Ministerul Justiției, în special cele din anii 1976 și 1980, am constatat o preocupare statornică din partea ministerului pentru perfecționarea continuă a indicatoarelor, atît în ceea ce privește conținutul și importanța documentelor, cît și rezolvarea cerințelor practicii juridice.

Considerăm că pentru stabilirea termenelor de păstrare a documentelor s-au luat în seamă, prin excelență, criteriile juridice izvorite din nevoile practice, minimalizîndu-se importanța istorică peste timp. Din această cauză unele categorii de documente, susceptibile de a fi incluse în categoria celor ce fac parte din Fondul Arhivistic Național sînt prevăzute cu termene de păstrare sub valoarea lor istorică. În această categorie sînt dările de seamă și situațiile statistice păstrate la instanță (10 ani), dosarele privind starea legalității în județ, informările privind activitatea instanțelor, lucrările de generalizare a practicii judecătorești, privind activitatea de prevenire, de conlucrare cu procuratura și miliția etc.

Prin aplicarea mecanică a prevederilor indicatoarelor termenelor de păstrare la nivelul instituțiilor locale, există pericolul ca, prin minimalizarea importanței istorice și științifice a acestor categorii de documente, la un moment dat, în depozitele Arhivelor Statului să intre de la instituțiile judecătorești într-o proporție covârșitoare doar mape de sentințe, opise, registre, condici și altele asemenea lor, lipsind documentele de valoare care ar permite cercetătorului să descopere și să reconstituie elemente specifice perioadei.

Practica preluării documentelor de la instanțele de judecată de către filiala noastră a demonstrat că acest pericol este un fapt.

În afară de cele arătate mai sus aduc ca argument al păstrării lor permanente faptul că aceste categorii de documente din totalul documentelor create de o instanță de judecată într-un an reprezintă sub un procent.

Studiul acestor indicatoare ale termenelor de păstrare a scos în evidență și existența unor situații opuse celei de mai sus, cînd unor documente li s-a dat o importanță mare pe baza unor criterii izvorite din nevoile muncii practice, prevăzîndu-li-se termene de păstrare care nu au acoperire valorică deplină.

În această categorie putem enumera registrele de evidență a documentelor secrete de stat, dosarele personale, registrul de evidență a carnetelor de muncă, planul forțelor de muncă, opusul alfabetic al personalului din nomenclatura ministerului, registrul de dactilografieri a documentelor secrete, actele de retribuție, registrul informativ, registrele opise alfabetice și altele.

Pentru activitatea noastră viitoare supunem atenției sugestia ca în viitoarele indicatoare cu termene de păstrare ce vor fi emise, Arhivele Statului să recomande ca pentru instanțele locale de judecată să se diversifice categoriile dosarelor de judecată ale căror termene de păstrare să fie stabilite în funcție de valoarea informațiilor.

De asemenea, indicatorul să rețină atenția comisiilor de selecționare a arhivei ca în permanență, în procesul selecționării, să aibă în vedere reținerea dosarelor care prin informațiile conținute prezenta valoare documentar-istorică indiferent de termenul lor de păstrare fixat sau expirat.

Din cercetările întreprinse pe documentele create de judecătoria și în urmărirea modului de constituire a arhivei ne-am conturat o serie de concluzii care ne îndreptătesc să supunem atenției câteva propuneri :

1. Necesitatea comasării unor unități arhivistice administrative preconstituite prin renunțarea la registrul informativ și îmbunătățirea rubricății registrului general.

În prezent registrul general al dosarelor conține următoarele rubrici : numărul dosarului, data, numărul actului de sesizare și organul care-l trimite, numele și prenumele părților, natura cauzei (civilă -penală), obiectul și lucrări ulterioare ; iar registrul informativ are ca rubrici : numărul dosarului, numele părților și mișcarea dosarului.

Comparând rubricile celor două registre, constatăm că din cele trei rubrici ale registrului informativ, două se regăsesc în registrul general al dosarelor. De aici și propunerea ca prin introducerea în registrul general al dosarelor a rubricii „mișcarea dosarului“ se poate renunța la registrul informativ. Noul registru general al dosarelor, cu rubricăția : numărul dosarului, data, numărul actului de sesizare și organul care-l trimite, numele și prenumele părților, natura cauzei (civilă-penală), obiectul, mișcarea dosarului și lucrări ulterioare, conține absolut toate informațiile celor două registre și, în schimb, contribuie la ușurarea activității personalului muncitor, economisește hârtie și spațiu de depozitare.

2. Îmbunătățirea conținutului registrului opis alfabetic al instanțelor de judecată. În prezent acesta are ca rubricăție : numele și prenumele părților, numărul dosarului și natura cauzei. Prin adăugarea rubricilor : numărul sentinței și data rămînerii definitive a sentinței, acesta ar avea următoarea rubricăție : numele și prenumele părților, natura cauzei (civilă, penală și cauza), numărul dosarului, numărul sentinței și data rămînerii definitive a sentinței și ar fi o sinteză a datelor referitoare la dosarul respectiv, un instrument facil și eficient în regăsirea tuturor informațiilor referitoare la cauză sau dosar.

Rubricăția propusă ar economisi timp și efort, ar elimina cercetarea celorlalte registre pentru obținerea informațiilor practice solicitate de activitatea de zi cu zi a instanțelor de judecată.

3. Să se renunțe la actuala practică a constituirii mapelor pe număr de dosar, în momentul selecționării dosarului, și să se impună procedeul folosit pentru constituirea mapei pe număr de sentință, adică în anul creării actului.

În prezent, practic, mapele ordonate pe număr de dosar sînt lipsite de utilitate, deoarece prin însuși modul lor de creare sînt incomplete.

Munca de îndrumare și control doar la cele două judecătoria existente în județul Gorj ne-a pus în fața mai multor situații.

Prima, întîlnită la ambele judecătoria, a arătat că mapele ordonate pe număr de dosar sînt incomplete, deoarece acestea se alcătuiesc prin extragerea sentințelor din dosarele supuse selecționării și ordonarea lor după an și număr de dosar. De la bun început acest procedeu exclude prezența în aceste mape a hotărîrilor din dosarele cu termen de păstrare permanent ce nu sînt supuse selecționării.

Diversitatea termenelor de păstrare și anii diferiți cînd s-a efectuat selecționarea a condus la judecătoria Tg. Cărbunești la adoptarea unei soluții mai facile, dar care nu răspunde criteriilor arhivistice din practica arhivelor judecătorești, de creare a mapelor pe numere de dosare ordonate după ani și termene de păstrare.

De aici o multitudine de mape de sentințe ce îngreunează regăsirea sentinței.

De asemenea, s-a mai constatat că din aceste mape lipsesc numeroase sentințe, fie că acestea în momentul selecționării dosarului nu au mai fost extrase din dosar, fie că după reținerea lor în urma selecționării dosarului nu au mai fost introduse în mapa cu sentințe de care aparțineau.

Prezentul procedeu ni se pare a avea numeroase inconveniente fiind greoi, cu volum sporit de muncă și inefficient pentru scopurile în care a fost conceput.

De aceea mai sigur, util, normal și eficient ni s-ar părea ca prin dactilografiera unui exemplar în plus din sentință, mapa cu sentințe ordonate după număr de dosar să se constituie ca și mapa cu sentințe ordonate după număr de sentință, în momentul soluționării cauzei prin emiterea hotărîrii judecă-

toarești. În acest fel și aceste mape ar fi complete și s-ar evita operațiunile ulterioare de extragere a sentințelor din dosarele supuse selecționării, de reordonare și legare periodică a acestor mape pe parcursul selecționării documentelor.

4. Să se introducă obligativitatea pentru creatorii de arhivă din ramura justiției ca aceștia să rețină și să păstreze în unitățile arhivistice sentințe, acte autentice notariale etc. exemplarul 1, 2 sau 3, după caz, al actului original dactilografiat, iar următoarele să se înmîneze părților. În acest fel se vor evita foarte multe situații neplăcute, uneori nesoluționabile, legate de cercetarea sau emiterea unor copii de pe această categorie de documente.

CONSTANTIN CONDREA — Filiala Arhivelor Statului Dimbovița: Pentru a ne da seama de valoarea documentelor judecătorești voi prezenta câteva date despre fondurile create și păstrate de instanțele din județul nostru, despre starea de organizare a acestor fonduri și instrumentele de evidență pentru regăsirea informației, precum și câteva opinii privind documentele care au termen permanent dar trec la categoria cu termen lung de păstrare în arhivele acestor organizații.

Istoria Tribunalului județului Dimbovița începe cu anul 1831 sub numele de Judecătoria județului Dimbovița. În anul 1857 își schimbă numele în Tribunalul județului Dimbovița, funcționând sub această denumire pînă la reorganizarea de la începutul anilor '50 cînd au luat ființă tribunalele raionale.

În anul 1968 odată cu punerea în aplicare a noii organizări administrative a țării se reînființează tribunalele județene.

Arhiva din perioada 1831—1950 a fost preluată de Filiala Arhivelor Statului județul Dimbovița. În prezent tribunalul deține numai arhiva din perioada 1968—1985, în cantitate de 34 m.l.

Judecătoria Tîrgoviște a luat ființă în anul 1868 în virtutea legii de organizare a judecătorilor de plasă. În anul 1879 pe temeiul noii legi de organizare judecătorească își schimbă denumirea în judecătoria de ocol, în 1894 în judecătoria de pace, în 1908 în judecătoria rurală de ocol, iar prin legea din 1925 în judecătoria mixtă, denumire sub care funcționează pînă în anul 1950. Această instanță a păstrat fondul Judecătoria Tîrgoviște care împreună cu documentele Tribunalului raional Tîrgoviște (1868—1985) măsoară cca. 800 m.l. Partea de fond pentru anii 1868—1950 se află în prezent la Filiala Arhivelor Statului Dimbovița cu excepția unei părți a actelor autentice din perioada 1866—1950. Cel de al doilea fond închis este Judecătoria Pucioasa. Documentele au fost create de judecătoria de pace înființată în anul 1894 care și-a continuat activitatea prin Tribunalul raional Pucioasa organizat în 1950 pînă în anul 1962 cînd s-a desființat raionul.

Arhiva din anii 1894—1950 este preluată de Filiala Arhivelor Statului Dimbovița. Mai multe fonduri s-au păstrat în arhiva Judecătoriei Găești care crează documente odată cu apariția judecătoriei de ocol, înființată în virtutea legii din 9 martie 1879.

Fondurile pe care le-a deținut au fost: 1. Judecătoria Găești (anii extremi 1950—1985, cantitatea 420 m.l.); arhiva din anii 1879—1950 este preluată la Filiala Arhivelor Statului Dimbovița; 2. Tribunalul Snagov, fond închis: anii extremi 1950—1962, cantitatea 7 m.l.; 3. Tribunalul Domnești, fond închis, anii extremi: 1950—1962 cantitatea 5 m.l.; 4. Tribunalul Topoloveni, fond închis anii extremi: 1950—1962, cantitatea 7 m.l.; 5. Tribunalul Răcari, fond închis, anii extremi: 1950—1968, cantitatea 12 m.l.; 6. Judecătoria Titu, fond închis (instituția a fost înființată în anul 1908 ca judecătoria rurală, devine în 1950 tribunal raional, iar din anul 1968 pînă în anul 1978 cînd este desființată funcționează ca judecătoria).

O parte a arhivei de la început pînă în anul 1950 se află la Filiala Arhivelor Statului Dimbovița. La Găești a rămas arhiva din anii 1950—1978, în cantitate de 120 m.l.

Referitor la starea de organizare a fondurilor juridice înainte de aplicarea primului indicator (nu tratăm problema arhivei contabile, administrative etc. care în prezent este reglementată de prevederile Decretului 472 și de indicatoarele în vigoare), este cunoscut faptul că dat fiind specificul documentelor juridice acestea au fost ordonate cronologic pe ani și în ordinea crescîndă a numerelor de dosar. Nu s-au efectuat practic selecționări. În timpul ocupației germane din primul război mondial o cantitate relativ mare de arhivă juridică a fost distrusă prin incendiu. Fondurile judecătorești sau părți de fond, închise sau deschise (16 judecătoria din județ, Tribunalul județean, Curtea cu jurați, Avocatura statului și Parchetul Tribunalului Dimbovița, (anii 1831—1952), au fost preluate de Filiala Arhivelor Statului Dimbovița în perioada 1952—1979 în diferite stadii de organizare. La filiala noastră au fost ordonate, selecționate și inventariate de către arhiviști. După apariția indicatorului din 1958 s-a trecut la crearea nomenclaturii

rului pentru arhiva contabilă și administrativă, cea juridică utilizând în continuare aceleași instrumente specifice de evidență (registru general de dosare, opise alfabetic etc.). Primele selecționări s-au făcut abia în anul 1971.

În prezent selecționările se fac periodic în concordanță cu obligațiile ce decurg din legislația în vigoare, iar ordonarea s-a realizat în totalitate.

Tipurile de documente create și păstrate în prezent la judecătorii și tribunalele sint cele specificate în indicatorul termenelor de păstrare. Nu s-au semnalat alte categorii de documente care să nu se regăsească în indicator.

Instrumentele de evidență și regăsirea documentelor juridice folosite în prezent — registrul general de dosare, opis alfabetic al părților din dosare, registrul informativ etc. sint considerate satisfăcătoare în practica evidenței juridice și considerăm că acestea sint cele mai operative și sigure în ordonarea pe ani și număr de dosare în păstrarea și folosirea (regăsirea) documentelor proprii, dată fiind cantitatea mare de dosare care se creează anual.

Pentru toate mijloacele de evidență proprii acestor instituții trebuie să cunoaștem regulamentul pentru funcționarea judecătorilor, tribunalelor județene, tribunalului municipiului București și tribunalelor militare, nr. 1227 din 18 octombrie 1969, București.

Selecționarea documentelor cu termen expirat s-a făcut pe baza indicatoarelor termenelor de păstrare în vigoare, juriștii consulti considerind, sub aspect juridic cît și practic, că actualele termene de păstrare sint judicios concepute atît în privința celor temporare cît și a celor permanente.

În acest context considerăm că actualul indicator corespunde din punct de vedere arhivistic sarcinilor și obligațiilor ce revin Arhivelor Statului pe linia preluării, păstrării și valorificării documentelor cu termen permanent.

În privința acelor categorii de documente cu termen de păstrare permanent sau cu termene lungi de păstrare care ar putea fi păstrate la creator, opinăm că din prima categorie nu este cazul să preluăm materialele preconstituite de evidență — dacă facem evidența proprie — sau colaterale lor specifice sistemului — care deși au termen permanent sint utile numai în depozitele unităților judecătorești. Celelalte documente juridice cu caracter permanent (dosare cu pronunțări pedepse pe termene lungi sau cu moartea, dosare civile, revendicări, divorțuri, filiație, înfier, sentințe judecătorești) odată preluate în depozitele noastre vor avea inventare arhivistică, deci alt regim de evidență. Cele preconstituite devin inutile. În acest sens după opinia noastră, ele pot fi păstrate în continuare ca un sistem suplimentar de evidență dar mai economică ar fi selecționarea acestora în cazul preluării pentru păstrarea permanentă în depozitele noastre. În acest caz materialele preconstituite de evidență, utile la creator și inutile la noi, ar putea fi păstrate temporar în funcție de situații (permanent la creator, temporar pentru Arhivele Statului). Daț fiind că în general problema preluărilor fondurilor judecătorești este puțin realizabilă la nivelul filialelor, din lipsă de spațiu nu propunem modificarea termenelor de păstrare sub rezerva ca, în cazul preluărilor, cu excepția opisurilor alfabetică, celelalte categorii de registre de evidență să poată fi studiate și eventual selecționate în cadrul filialei.

Dacă avem în vedere că la alte organizații statele de plată nu mai au termene permanente de păstrare propunem ca acestea și toate documentele de personal (carnete de muncă, dosare personale, lucrări de personal, caracterizări profesionale, acte referitoare la starea disciplinară, obligații militare etc.) să fie prevăzute cu termene temporare de păstrare.

Dacă se va elabora un nou indicator pentru justiție propunem să fie sistematizat pe probleme așa cum a fost conceput cel din 1958 (probleme directorii, administrativ-gospodărești, planificare, contabilitate etc.).

În problema documentelor secrete de stat cu termen de păstrare 20 ani (C.S.) nu este clar de cînd se aplică termenul, de la primirea sau constituirea documentelor sau după ce își pierd caracterul de secret ?

Pentru simplificarea instrumentelor de evidență juridice considerăm că registrul general de dosare și cel informativ pot fi unificate.

AURICA RĂDUCANESCU — Filiala Arhivelor Statului Constanța: Experiința noastră relevă un raport ce există între istoria instituției, fondarea arhivistică, selecționarea și termenele de păstrare prevăzute de indicatoare.

Este un fapt știut că arhivele instanțelor judecătorești întregesc, alături de arhivele altor instituții tabloul general al unei epoci. Transformările ce au avut loc în țara noastră în organizarea instanțelor judecătorești au făcut ca anul 1952, cînd s-a produs reorganizarea de fond a acestora, să fie acceptat ca limită

cronologică pentru primele preluări de fonduri arhivistice în depozitele Filialei Arhivelor Statului Constanța. Au fost aduse astfel în depozite documentele judecătorești cu caracter permanent create în teritoriu pînă la această dată. În ultimul timp s-a trecut la preluarea de documente din perioada 1952—1968, anul 1968 marcînd și reorganizarea instituțiilor judecătorești. În prealabil au fost executate lucrările de selecționare și inventariere cerute de prevederile Decretului nr. 472/1971, republicat în 1974, astfel încît asupra acestor fonduri arhivistice urmează a se face în viitor selecționarea în interiorul unităților arhivistice pe măsura pregătirii pentru microfilmare (operațiuni ce nu fac obiectul expunerii de față).

Se mai află însă la instanțele din județul Constanța o cantitate însemnată de arhivă: 800 m.l. din care 440 m.l. parțial selecționată și 260 m.l. neselecționată, cea mai mare parte din aceasta din urmă fiind creată în ultimii ani și cu termenele de păstrare neexpirate. Dat fiind faptul că volumul de documente cu caracter temporar de păstrare este destul de mare, pe de o parte datorită cauzelor numeroase de mică importanță ce se judecă iar pe de alta numărului ridicat de acte ce se creează pentru fiecare proces în parte, problema selecționării acestor arhive rămîne în continuare pe primul plan. În urma muncii de îndrumare și control făcută la unități de justiție prezentăm câteva probleme și unele greutăți legate de selecționarea arhivelor de la instanțe.

În privința modului de lucru se observă tendința de a se acorda mai multă atenție dosarelor judecătorești pentru care se întocmesc periodic lucrări de selecționare spre deosebire de dosarele denumite administrative care numai la insistențele noastre repetate sînt inventariate și selecționate deși o parte dintre acestea reflectă organizarea, evoluția și activitatea instanței.

Folosirea ca inventare a registrelor generale de dosare creează greutăți la verificarea lucrărilor de selecționare prezentate filialei deoarece în unele cazuri obiectul dosarului este redat sumar — uneori numai prin numărul articolului din codul penal, situație ce face să nu se poată verifica nici încadrarea corectă la termenul de păstrare respectiv. Alteori, neținîndu-se seama că soluționarea definitivă a unui dosar depășește anul de început al acțiunii judecătorești, se propun pentru selecționarea din arhivă dosare cu termenul neexpirat.

De asemenea, în materie de organizare a arhivelor nu se face delimitarea fondurilor arhivistice fie din faza selecționării, fie în momentul inventarierii documentelor rămase în urma selecționării și care se pregătesc pentru preluare în depozitele filialei. La aceasta a contribuit și faptul că fondurile arhivistice ale mai multor instanțe desființate au fost preluate de o singură instituție continuatoare și în decursul timpului dosarele s-au distrus ori s-au amestecat. Pentru rezolvarea situației a fost necesară intervenția noastră directă și de durată, stabilindu-se care sînt fonduri închise cum este cazul unor tribunale raionale și care își continuă activitatea încă de la forma inițială de judecătorie de ocol.

În privința indicatorului întocmit de Ministerul Justiției pentru dosarele penale, termenele de păstrare au fost stabilite după pedeapsa aplicată și nu după natura infracțiunii*, fapt ce impune verificarea la fața locului a dosarelor susceptibile a fi reținute permanent (deși au termen temporar de păstrare) deoarece prin împrejurările în care s-a comis fapta, prin autorul faptei sau prin aceea că reflectă o stare generală de lucruri, un dosar — chiar și atunci cînd nu se referă la o cauză deosebită — poate prezenta importanță pentru cercetarea viitoare. Se va ține seama dacă este vorba de o personalitate cunoscută, fie și pe plan local. Instanțele tind în schimb să păstreze permanent dosarele de delapidări și cele ce privesc Legea 18, cauze care în sine, ca și unele crime (omucideri), nu oferă informații majore.

În legătură cu documentele pentru care indicatorul stabilește caracter permanent, considerăm că unele registre constituie numai instrumentele de evidență și de lucru la instanțe atîta timp cît creează și folosesc dosare de cauze. Odată selecționate majoritatea dosarelor (ca urmare a expirării termenelor de păstrare) aceste registre sînt mai puțin utilizate. Așa sînt registrele informative și cele depunere în executare a hotărîrilor penale care cuprind date cu privire la mersul dosarului pînă la soluționarea sa definitivă și ar putea fi trecute de la grupa permanent la o durată temporară de păstrare. De altfel, aceste registre au fost completate în mod diferit de la o perioadă la alta, au unele rubrici necompletate și unele date scrise în creion iar starea lor fizică lasă mult de dorit.

* Legat de stabilirea termenelor de păstrare, diferențiat, pe categorii de infracțiuni, vezi și: Al. Matei, *Selecționarea arhivelor instanțelor judecătorești*, în „Revista Arhivelor”, nr. 1, 1962, p. 92—101.

Pentru cauzele civile se întilnesc în indicator în mod expres, în afară de prevederile generale legate de modul de soluționare, doar trei poziții dintre care, la aceea care privește acțiunile în revendicare, sintem de părere că în cazurile de bunuri imobiliare termenul de 30 de ani poate fi transformat în permanent (așa cum este situația în practica materială) și cum de altfel procedează și instanțele care rețin dosarele de judecată pentru transmiterea de bunuri imobile.

Din categoria dosarelor administrative, în legătură cu termenele de păstrare prevăzute de indicator, facem o singură propunere: aceea de a fi trecute la permanente pozițiile care cuprind planuri de muncă, dările de seamă anuale cu privire la starea legalității din județ, informările asupra activității de judecată a instanțelor care acum au termen de 3 ani; în prezent sînt permanente numai dările de seamă și analizele cuprinzînd datele statistice; acestea sînt însă cifrice și mult prea succinte.

Problemele ivite în munca de selecționare a arhivelor de la instanțele judecătorești sînt rezolvate odată cu verificarea lucrărilor ce ne sînt prezentate. Scopul principal al selecționării fiind însă păstrarea documentelor permanente, o atenție deosebită trebuie acordată acelor ce urmează a fi aduse în depozitele Arhivelor Statului. În acest sens criteriul principal trebuie să fie conținutul lor informațional. Deși în cantitate mai mică, dosarele administrative răspund mai bine acestei cerințe, ele sintetizînd activitatea desfășurată de instanțe. În ceea ce privește materialul judecătoresc permanent acesta, în cea mai mare parte, are mai mult valoare practică pentru folosul instituției și deservirea solicitanților putînd fi lăsat la unitatea creatoare și păstrat numai o perioadă îndelungată de timp. În arhiva judecătorească propriu-zisă, creată după anul 1952 (pentru perioada anterioară selecționarea a fost făcută), se întilnesc în număr mare cauze de mică importanță. Stabilirea dosarelor care urmează să fie preluate în depozitele noastre poate fi făcută numai de arhiviști.

De asemenea, în vederea preluării este necesar să se stabilească în mod uniform ce instanțe își continuă activitatea sub o nouă formă. La Constanța se apreciază că tribunalul popular al orașului continuă activitatea judecătorei urbane iar tribunalul județean a trecut și prin forme de tribunal regional, curtea de apel fiind un fond închis. Judecătoriile de ocol rurale sau mixte rămîn tot fonduri închise acolo unde nu a funcționat un tribunal popular raional.

Pe lîngă aprecierile de ordin teoretic, selecționarea arhivelor judecătorești rămîne o problemă de ordin practic, pentru care colaborarea îndeaproape cu instanțele, precum și experiența de la celelalte filiale constituie un real folos.

TUDOR RĂȚOI — Filiala Arhivelor Statului Mehedinți: Doresc să prezint cîteva observații legate de valoarea documentelor și de unele prevederi ale indicatorilor de termene din domeniul justiției.

Din capul locului se impune precizarea că fiind vorba de prevederile indicatorilor cu termene de păstrare, documentele avute în vedere sînt, în general, cele create de la punerea acestora în aplicare și, în special, cele din ultimii 15—20 de ani, în privința cărora trebuie efectuate judecăți de valoare pentru a se stabili apartenența sau nonapartenența lor la Fondul Arhivistic Național și, implicit, pentru a se întreprinde măsurile corespunzătoare.

În ceea ce privește fondul documentar mai vechi, admitem că el a parcurs în esență unele din operațiile esențiale de prelucrare arhivistică, fie că se află sau nu în depozitele Arhivelor Statului.

De asemenea, este necesară precizarea că, dincolo de specificul strict și de subordonare, ramurii justiției i s-au circumscris nu numai instituțiile judecătorești și notariale, ci și procuraturile, întrucît avem de-a face cu probleme și constatări asemănătoare, aplicate unor genuri de documente relativ asemănătoare și de o importanță istorico-documentară ce nu mai trebuie subliniată.

În ordinea enunțată, în primul rînd se impune o apreciere de principiu, și anume că de la punerea în aplicare a indicatoarelor termenelor de păstrare, în comparație cu alte ramuri de activitate justiția a înregistrat — pe domeniile menționate — un număr însemnat de asemenea instrumente de lucru. Aceasta evidențiază o preocupare statornică din partea Ministerului Justiției și a Procuraturii pentru o perfecționare continuă a indicatoarelor, în consens cu conținutul și importanța documentelor, cu cerințele practicii juridice și, adesea, cu cele documentar-istorice. Sub raportul documentar-istoric rezultatele nu au fost însă întotdeauna pe măsura necesităților.

Parcurgînd indicatoarele care au operat de-a lungul timpului, se poate constata că acestea au determinat o delimitare evidentă între principalele două categorii de documente create de instituțiile juridice: 1) pe de o parte documentele

administrativ-financiare, pe de altă parte 2) documentele judecătorești și notariale propriu-zise. A doua categorie dă cea mai importantă cantitate de documente care, prin specificul și conținutul lor, au reținut în mod prioritar atenția organelor de specialitate.

În raport cu această situație, criteriile care au prezidat stabilirea termenelor de păstrare a documentelor au fost prin excelență juridice. S-au avut în vedere mai puțin criteriile social-politice sau sociologice, care emană din anumite genuri de documente, susceptibile să intre în Fondul Arhivistic Național. În consecință, pentru asemenea genuri, inclusiv în ultimele indicații, s-au prevăzut termene de păstrare, după opinia noastră, sub valoarea lor istorico-documentară.

La instanțele judecătorești, de pildă, ultimul indicator — ediția 1980 — stipulează între dosarele specifice și pe cel format din dările de seamă și situațiile (formularele) statistice păstrate la instanță pentru care se prevede termenul de 10 ani. De asemenea, se constituie, potrivit indicatorului și nomenclaturului, dosare privind starea legalității în județ; dosare conținând informații asupra activității instanțelor; lucrări de generalizare a practicii judecătorești; lucrări privind activitatea de prevenire; lucrări privind activitatea de conlucrare cu procuratura, miliția și alte organe etc. — pentru toate prevăzându-se termenul de păstrare de 3 ani.

La procuraturile locale și județene, pentru care din 1974 și până în 1983 s-a pus în aplicare șase nomenclatoare-indicatori, se creează o serie de genuri de documente semnificative pentru activitatea acestei instituții, prevăzându-se a se păstra de la 1 la 5 ani, respectiv: dările de seamă, informările și analizele la nivelul conducerii procuraturilor; documente centralizatoare și de sinteză privind supravegherea generală și specială; informații și referate către organele județene de partid; evidența cauzelor cu prejudicii mai mari de 50.000 lei; analiza activității de recurs; sesizări adresate organelor de miliție; plângeri, reclamații, sesizări adresate organelor de miliție; plângeri, reclamații, sesizări, propuneri, note critice adresate unităților locale de procuratură; cauze penale importante și cauze referitoare la cetățenii străini etc.

Exemplele enunțate învederează că dacă în genere se face o distincție netă între documentele administrativ-financiare și cele specifice, distincție care este dictată de conținut și nu influențează în sens restrictiv genurile de păstrare permanente oferite de prima categorie, o discriminare tot atât de evidentă, dar de alt ordin, se resimte și în interiorul celei de-a doua categorii, atunci când este vorba despre documente cu un caracter sintetic mai mult sau mai puțin întins. Așa cum s-a văzut, datorită indicatoarelor, la nivelul instituțiilor locale valoarea acestor documente este minimalizată prin limitele generate de termenele de păstrare. Aplicate mecanic, asemenea termene pot deveni dăunătoare, întrucât pot conduce la situația ca la un moment dat în Arhivele Statului de la instituțiile justiției să intre într-o proporție covârșitoare dosare cu mape de sentințe, opise, registre, condiți și altele asemenea. Vor lipsi documentele cu valoare sociologică, documentele care ar permite să se vadă toate fețele unei statistici, să se reconstituie elementele din tendințele, mentalitățile și atmosfera unei epoci etc. O totalizare de sentințe nu va avea niciodată un grad de pertinență rezonabil în raport cu sinteza rezultată din comentariul sau analiza organului de specialitate pe marginea unor fenomene sociale și care face din judecătoria, procuratură și notariat instituții vii, părți din însăși viața societății.

Aceste aprecieri sînt valabile și pentru unele documente create de notariatele de stat cum sînt lucrările de statistică a activității notariale (termen 10 ani în indicatorul ediția 1980) sau dosarele succesoriale. Prima categorie este asimilabilă exemplelor enunțate mai sus. În ceea ce privește dosarele succesoriale, în indicatorul ediția 1976 acestea au avut termen de păstrare permanent în timp ce în indicatorul din 1980 termenul s-a redus la 10 ani. Reducerea operată pare să fie dictată de rațiuni practice, însă ea nu anulează întrebarea dacă un certificat de moștenitor și o încheiere pot să ofere imaginea integrală a unei succesiuni, așa cum ea ar putea rezulta dintr-un dosar, format din mai multe piese, care uneori ele însele au valoare intrinsecă mai mare decît procedura ce le-a reclamat.

Cele semnalate îngăduie, credem, observația că deși de-a lungul timpului în ramura justiției s-au succedat mai multe indicații, pentru anumite genuri de documente prevederile clar exprimate în termenele de păstrare corespunzătoare n-au însemnat, implicit, și cele mai bune soluții.

Este, evident, de domeniul actualității necesitatea perfecționării lor, care pe lângă schimbarea unor termene de păstrare, ar putea să implice și o definire

mai exactă și concretă a genurilor de documente, în special la nivelul instituțiilor locale. În acest sens, de pildă, pentru procuraturile județene nomenclator-indicatorul din 1983 a remediat unele neajunsuri.

Pe de altă parte, se impune măsura ca arhiviștii, să confere împreună cu specialiștii din domeniul justiției regimul de păstrare permanentă acelor documente care îl merită. Se impune ca în practica arhivistică Arhivele Statului să procedeze la o extindere și în raporturile cu organizațiile socialiste a prevederilor art. 48, lit. „b” din „Normele tehnice”, potrivit cărora la selecționarea documentelor judecătorești, pe lângă celelalte criterii care stau la baza acestei operațiuni, trebuie să se țină seama și să fie exceptate de la eliminarea documentele de sinteză referitoare la aspecte social-politice relevante pentru o anumită perioadă istorică. Avem de-a face tocmai cu acel criteriu care impune prezența și verificarea la fața locului de către organele competente ale Arhivelor Statului a unităților arhivistice propuse pentru selecționare, urmînd să se decidă de la caz la caz.

COLOMAN OSZOCZKI — Filiala Arhivelor Statului Maramureș : Cu acest prilej doresc să aduc în discuție unele criterii privind stabilirea valorii istorico-documentare a actelor, categorisirea lor și păstrarea aceluia care prin informațiile lor contribuie la cunoașterea aprofundată a frământărilor sociale din trecut, la satisfacerea unor interese politice, economice, sociale, culturale și practice de actualitate.

Literatura de specialitate consemnează mai multe principii și criterii bine conturate care vin în ajutorul specialiștilor în vederea stabilirii valorii documentelor din trecut și a fixării termenelor de păstrare pentru diferitele categorii de acte din prezent și viitor.

Dintre criteriile care stau la baza aprecierii valorii documentelor, conținutul informațional al documentelor este criteriul primordial dar pe lângă acesta mai putem enumera și altele ca : evenimentele sau împrejurările istorice în timpul cărora au fost create documente, vechimea emitentului sau creatorului, valoarea practică și juridică, integritatea materialului sau criteriul volumului de documente păstrat ș.a.

Cu ocazia stabilirii valorii documentelor în cadrul filialei căreia îi aparțin trebuie să ținem cont și de realitatea istorică din județul Maramureș, și probabil că și în multe alte județe din țară situația este la fel ; pentru mari perioade de timp dinaintea celui de al doilea război mondial, nu avem documente.

De asemenea, nu putem să trecem cu vederea frecvența solicitare a documentelor create de instanțele judecătorești la sala de studiu.

Analizînd din acest punct de vedere documentele create în decursul deceniilor de instanțele judecătorești, putem sublinia că aceste instituții au creat și creează și în prezent o mare cantitate de documente cu valoare istorico-documentară inegală, care însă ne dau informații specifice pentru studiul frământărilor și transformărilor sociale prin care a trecut țara noastră în ultimul veac și jumătate.

Dublarea în cursul deceniilor a cantităților de documente a ridicat probleme deosebite cu privire la depozitarea și conservarea acestor documente. Conform ultimelor analize întocmite la cele patru instanțe judecătorești de pe teritoriul județului Maramureș, cantitatea de arhivă creată se ridică la cca. 1.400 m.l. cuprinzînd anii 1877—1985, din care doar a șasea parte poate fi considerată inventariată și selecționată în întregime, iar cca. 35% din cantitatea respectivă încă nu a fost supusă selecționării.

Urgentarea selecționării acestor arhive, în sensul reținerii pentru păstrare permanentă a valorilor și a eliminării hîrtilor fără valoare, ridică problemă și în prezent specialiștilor care lucrează în aceste domenii.

Ministerul Justiției a fost printre primele organe centrale care a luat măsurile necesare în vederea ordonării și inventarierii materialelor arhivistice, create anterior apariției indicatoarelor cu termene de păstrare, prin elaborarea Instrucțiunilor 28/j încă în anul 1955. Nu peste mult timp în anul 1958 a fost elaborat și primul indicator prin care s-a încercat stabilirea valorii documentare a diferitelor categorii de acte, dintre care multe considerate importante din punct de vedere istorico-documentar, dar după părerea noastră mai cu seamă al practicii juridice. Odată cu apariția primului indicator pentru instanțele judecătorești se rețin pentru păstrare permanentă numai acele categorii de documente cărora legiuitorul le-a fixat a priori acest regim. Pentru documentele create anterior introducerii indicatoarelor cu termene de păstrare a actelor instituțiile judecătorești s-au ghidat și se ghidează în materie de selecționare după termenele stabilite de

ulterior de legiuitor. În acest caz aprecierea valorii documentare și reținerea documentelor permanente cade nu numai în sarcina comisiilor de selecționare din instituțiile respective, ci și în sarcina comisiei de selecționare din cadrul filialei Arhivelor Statului.

În legătură cu stabilirea termenului de păstrare „permanent” pentru mai multe categorii de dosare în cele trei indicatoare apărute în ultimii ani, dosare care au fost preluate sau vor fi preluate în anii următori de către filiala Arhivelor Statului îmi permit să fac câteva aprecieri :

Analizând primul indicator emis încă în 1958 observăm că legiuitorul, din cele 171 de categorii de acte, a fixat termenul de permanent pentru 57, deci pentru o treime din totalul lor. În cele șapte capitole enumerate legiuitorul a stabilit termenul de permanent pentru o mulțime de categorii, care după părerea noastră nu ar merita să fie păstrate permanent în fiecare depozit al filialei Arhivelor Statului. Astfel : corespondența privind încadrările de personal, planurile de învățământ profesional și de calificare, propuneri de numiri în funcții, fișe de evidență personalului mobilizabil și nemobilizabil, dosare de anchetă disciplinare, corespondență privind consiliul de judecată (vezi cap. II), instrucțiuni privind planificarea financiară, instrucțiuni pentru întocmirea bilanțelor de venituri și cheltuieli, decizii privind transferările de mijloace fixe, dări de seamă contabile și statistice trimestriale, fișe de conturi sintetice, jurnale de conturi sintetice (cap. IV), procese-verbale de constatare, registre de intrare-ieșire (cap. VII) ș.a.

Desigur că aceste categorii de documente au valoare practică, un termen oarecare, mai mult sau mai puțin îndelungat, dar nicidecum termenul permanent.

În indicatorul elaborat în anul 1976 legiuitorul, din cele 115 categorii enumerate, a considerat fixarea termenului permanent pentru 32 de categorii de dosare, după părerea noastră de asemenea multe în comparație cu valoarea documentară a acestora.

Astfel : dosarele personale, lucrările de evidență a personalului, carnetele de muncă împreună cu registrele carnetelor de muncă, instrucțiuni și îndrumări financiar-contabile, fișe de evidență mijloacelor fixe, lucrări privind activitatea de selecționare și folosire a materialelor arhivistice, sau dintre materialele preconstituite, registrul informativ, registrul de valori ș.a.

Din indicatorul termenelor de păstrare elaborat în anul 1980 se poate constata că deși legiuitorul a redus termenele prevăzute anterior la mai multe categorii de dosare, totuși există în continuare o disproporție nejustificată între dosarele cu termene permanente și cele temporare. Astfel, legiuitorul obligă nu numai instanțele să păstreze permanent o cantitate mare de materiale arhivistice, dar în cele din urmă, prin preluare, și filialele Arhivelor Statului. Astfel, au rămas cu caracter permanent : carnetele de muncă și lucrările în legătură cu acestea, fișele de evidență a mijloacelor fixe, instrucțiunile și îndrumările financiar-contabile, lucrările de selecționare și folosirea materialelor arhivistice, lucrările de personal, caracterizările, evidențele privind personalul cu obligații militare, registrul de evidență a documentelor secrete și carnetele de muncă (cap. I), registrul informativ (cap III) ș.a.

Analizând la fața locului cu factorii de răspundere am ajuns la concluzia că dosarele specifice create de instanțele judecătorești privind cauze civile în special acțiunile în revendicare și alte acțiuni reale, precum și dosarele privind acțiunile referitoare la statutul civil al persoanelor pot trece de la termenul permanent la cel mult 90 de ani, deoarece după o perioadă oarecare își pierd valoarea lor practică, iar valoarea lor istorico-documentară este cuprinsă în sentințele definitive păstrate permanent.

Considerăm că cele mai valoroase documente, în cadrul instanțelor judecătorești rămân în continuare dosarele și registrele specifice acestora, propuse de fapt și de legiuitor, în toate cele trei indicatoare, ca fiind permanente. Acestor categorii de documente personalul de specialitate va trebui să le acorde și în viitor toată atenția în vederea îmbogățirii bazei documentare din depozitele Arhivelor Statului.

GRIGORE GANET — Filiala Arhivelor Statului Vaslui : Pentru noi numărul cererilor la sala de studiu arată că documentele juridice din fondurile pe care le deținem sînt de importanță deosebită în cercetarea științifică.

Instituțiile juridice au jucat și continuă să joace un rol esențial în sistemul instituțional al societății. Organizarea acestor instituții, practicile și procedeele juridice, modul lor de funcționare au un rol fundamental pentru studierea is-

toriei contemporane sociale, economice, politice etc. În acest context, analiza documentelor create de aceste instituții, care la prima vedere par a avea mai mult o întrebuintare practică, demonstrează că ele sînt surse importante de cunoaștere sau abordare a anumitor trăsături și structuri ale epocii actuale. Importanța acestor documente sporește cu atît mai mult cu cît ținem seama și de faptul că, în ultimul timp, metoda structurală de cercetare a societății umane impune folosirea pe scară largă a tuturor surselor. Informațiile oferite de unele din aceste documente sînt aproape sau total inexistente în alte genuri de izvoare.

O caracteristică a documentelor create de organizațiile juridice este tipizarea lor. În consecință, se poate spune că aceste organizații creează un număr relativ mic de genuri de acte. Faptul a dus nu numai la simplificarea activităților de registratură, ci și la simplificarea și perfecționarea muncii cu arhiva.

În timpul activităților de îndrumare și control efectuate, arhiviștii de la Vaslui au luat în considerare importanța fondurilor arhivistice create de aceste instituții și faptul că dețin încă o mare cantitate de arhivă creată după anii 1950—1952. Alături de rezultate pozitive s-au constatat și unele deficiențe, începînd cu lucrările de registratură și terminînd cu inventarierea, selecționarea și păstrarea documentelor create sau deținute de aceste organizații. Rezultatul măsurilor luate după aceste constatări a fost îmbunătățirea instrumentelor de lucru și ameliorarea substanțială a calității muncii de arhivă. Ultimele controale din această ramură arată condiții corespunzătoare de păstrare, inventare de calitate, lucrări de selecționare executate cu atenție.

VASILE POP — Filiala Arhivelor Statului Iași : În cele ce urmează ne propușă analizăm cîteva categorii de documente al căror termen de păstrare poate fi stabilit prin Indicatorul termenelor de păstrare al Ministerului Justiției mai aproape de valoarea lor documentar-istorică.

Din categoria dosarelor administrative (I.A.) propun reducerea termenelor de păstrare la pozițiile :

I.A.3 — Acest gen de documente, cu valoare practică, se ridică de către oamenii muncii în cazul schimbării locului de muncă sau al ieșirii la pensie, iar lucrările în legătură cu acestea formează dosarul personal. În marea majoritate a indicatoarelor termenelor de păstrare de la alte organizații socialiste centrale categoriile respective au termenul de păstrare limitat la 90 ani.

Același termen de păstrare îl propunem și pentru I.A.5.

Pentru cele de la poziția I.A.7 este suficientă păstrarea 15 ani după abrogare, adică atît timp cît își fac efectul prevederile legale privind încălcările legilor în domeniul financiar-contabil. Poziția nr. I.A.11 poate fi conexată cu poziția I.A.3 și încadrată la termenul propus.

La poziția I.A.17 considerăm necesar a se specifica 10 ani după abrogare.

Poziția I.A.24 — considerăm că dările de seamă statistice întocmite de unitățile judecătorești constituie documente cu semnificații și informații deosebite și ar trebui încadrate la permanent.

Am constatat că documentele de la poziția I.A.26 se regăsesc și la poziția I.A.11. Propunem restudierea constituirii lor și a termenelor de păstrare.

Pozițiile I.A.27 și I.A. 28 să fie conexate și să fie păstrate permanent.

Pozițiile I.A.34 și I.A.35 pot fi conexate dat fiind numărul mic de documente

În privința materialelor preconstituite (registre) propunem reducerea termenelor de păstrare la următoarele poziții : I.B.38 de la „P” la 50 ani sau în raport și cu situații din alte indicatoare analizate și actualizate. I.B.40 de la „P” la 30 ani.

În ceea ce privește dosarele de judecată, pornind de la constatarea că la sala de studiu nu sînt solicitate pentru cercetare, în funcție de criteriul pedepsei pentru fapta comisă, ci în funcție de fenomenul care apare, aria lui de răspîndire, de frecvența lui sau de poziția socială ocupată de autorii faptei, este bine ca noi arhiviștii să fim atenți la documentele ce se elimină în procesul selecționării.

În sfîrșit încă o opinie. Dacă pentru secolul al XVIII-lea jalba unui răzeș sau clăcaș are o valoare istorică deosebită considerăm că pentru cercetarea epocii contemporane categoria de documente intitulată în indicatoarele termenelor de păstrare „Cereri, reclamații și sesizări ale oamenilor muncii” ar putea constitui documente de interes științific alături de cele propuse mai sus și cu discernămint, cel puțin unele din ele, ar putea fi păstrate permanent

FLORINA POPESCU — Filiala Arhivelor Statului Gorj: Intervenția mea ridică câteva probleme privind selecționarea documentelor cu caracter permanent deținute de instituțiile judecătorești.

Precizez că în depozitele Filialei Arhivelor Statului Gorj se găsesc aproximativ 700 m.l. documente provenind de la douăsprezece instanțe judecătorești care au funcționat pe raza județului, documente ce au intrat în posesia Arhivelor Statului prin preluări succesive de la creatori sau deținători.

Problema documentelor create de instanțele judecătorești a mai fost abordată. Împărtășesc opinia că despre documentele cu caracter permanent se poate discuta din mai multe puncte de vedere. În primul rând se pune întrebarea dacă toate categoriile de documente cu termen de păstrare permanent create și păstrate de aceste instituții au valoare istorică și trebuie preluate în depozitele noastre.

Analizând conținutul acestor documente, informațiile pe care le conțin, consider că putem aplica: 1) o primă selecție chiar în momentul preluării lor la Arhivele Statului. Dacă documentele referitoare la organizarea judecătorească și cele sintetice privind activitatea instituțiilor judecătorești conțin informații care ne interesează, sînt de părere că actele privind problemele de personal ca: dosare personale, cărți de muncă și evidența acestora, statele de plată conținînd date care interesează persoane pe o perioadă limitată de timp, răspund unor necesități de ordin practic ale creatorului și de aceea nu este nevoie să le introducem în depozitele noastre.

Odată intrate în patrimoniul Arhivelor, unde prevederile indicatoarelor și nomenclatoarelor de termene de păstrare nu mai sînt operante, se pune problema păstrării în continuare a tuturor acestor documente cu termen de păstrare permanent.

Studiind fondurile judecătorești păstrate de filiala noastră, am ajuns la concluzia că asupra documentelor ce compun aceste fonduri se impune o selecționare și este posibilă și necesară eliminarea unor categorii de documente ce nu conțin informații în sprijinul documentării și informării sau sînt dublete. Desigur că arhivistul care efectuează selecționarea, situîndu-se între creatorul documentelor și cercetător, trebuie să cunoască bine fondurile, condițiile și scopul pentru care a fost creat materialul arhivistic, posibilitățile folosirii lui în munca de cercetare și informare și să dea dovadă de mult discernămint și responsabilitate.

Dacă pentru documentele create pînă în anul 1878 și, respectiv, pînă în 1920, „Normele tehnice”, impun interdicția selecționării, pentru cele din perioada modernă și contemporană cînd cantitățile de documente create într-un an sînt mult mai mari, este posibilă și necesară selecționarea unora dintre ele.

Dată fiind organizarea judecătorească pînă la apariția Legii nr. 5/1952, în fondurile instituțiilor judecătorești găsim numeroase dosare care au ca obiect activitatea notarială (autentificarea actelor de vânzare-cumpărare, ipotecă, donație, succesiune, testamente, doțe etc.) actul final al acestor dosare găsiindu-se în două, chiar trei unități arhivistice: în dosarul cauzei, în mapa cu acte autentice și în registrul de transcripțiuni din fondul tribunalului județean.

În acest caz, dacă după confruntarea actului autentic din dosarul cauzei cu mapa de acte autentice, constatăm că actul se găsește în mapă, arhivistul poate proceda la eliminarea dosarului de autentificare.

În cazul cînd pentru un an nu există mapă cu acte autentice, se poate constitui din actele extrase din dosarele de autentificări, restul eliminîndu-se.

O situație similară întîlnim în fondurile judecătorești create după 1952 în care s-a constatat existența în același fond a aceluiași document păstrat în două unități arhivistice. Conform normelor de lucru în arhivele judecătorești, pentru nevoi de ordin practic, cit și pentru eliminarea riscului de pierdere a hotărîrilor judecătorești, acestea se constituie de către creator în mape de sentințe — împărțite după categoria juridică a faptelor: în penale și civile, ordonate după numărul de sentință în mape ordonate după numărul de dosar. Din experiența utilizării acestora în scopul eliberării de acte am ajuns la concluzia că mapele cu sentințe ordonate după numărul de sentință, constituite în anul emiterii, sînt, în majoritatea cazurilor, complete, în timp ce, din mapele alcătuite după număr de dosar lipsesc multe sentințe, dat fiind faptul că acestea se formează în cursul anilor pe măsura selecționării documentelor de către creator. Urmînd acest ultim procedeu este inevitabil ca din mapele constituite să lipsească sentințele din dosarele cu termen de păstrare permanent în care, datorită caracterului lor ne-selecționabil, se vor păstra aceste documente și practica ne-a arătat că este posibil să se omită introducerea sentințelor din dosarele selecționate.

Arhivistul care prelucrează un fond judecătoresc ce conține astfel de mape are obligația de a verifica dacă într-o mapă există toate hotărârile și, în cazul când unele lipsesc, de a le completa prin introducerea hotărârilor extrase din mapa ordonată după număr de dosar care poate fi selecționată.

Un număr apreciabil de dosare din fondurile judecătorești se referă la reglementarea stării civile a unor cetățeni și au ca obiect constatarea nașterii sau decesului, recunoașterea filiației, adopțiuni de persoane, constituirea de tutele și curatele sau dobândirea cetățeniei. Consider că dintre aceste dosare trebuie reținute doar acelea care se referă la 1) încetățenirea unor locuitori de origine străină și cele ce se referă la 2) stabilirea morții prezumate a celor plecați pe front și dispăruți, celelalte, când nu au în centrul lor mari personalități, putând fi eliminate după un număr de 80—90 de ani.

În afară de dosar, o cantitate apreciabilă de documente din fondurile judecătorești este formată din materiale preconstituite — registre. Ca și în cazul dosarelor judecătorești, din punct de vedere al valorii documentar-istorice și în situația acestora se înfălișesc unități arhivistice care conțin informații valoroase ce pot interesa cercetarea științifică dar și registre ale căror informații răspund doar nevoilor muncii practice, fiind create în scopul de a servi ca evidențe operative, ca instrumente de lucru.

Dintre registrele din prima categorie ale căror informații pot interesa cercetarea științifică așa enumera: cele de 1) transcripțiuni din fondurile tribunalelor care conțin valoroase informații privind proprietatea agrară și mișcarea ei; 2) de transcriere a actelor dotale cu date interesante din domeniul etnografiei, sociologiei; 3) de transcriere a actelor de concesiune și arendare; 4) registrele de societăți ce conțin actele constitutive și statutele diferitelor societăți comerciale, economice, culturale și bănci populare; 5) cele de exproprieri conținând hotărâri ale comisiilor de reformă agrară. Astfel de registre dându-ne într-o formă mai concentrată decât dosarele procesuale, informații prețioase din multiplele domenii ale vieții economice și sociale constituie importante surse de informare și trebuie păstrate permanent.

Nu același termen l-am susține pentru unele categorii de registre ca opisele alfabetice de dosare, opisele alfabetice de sechestre, cele de înscriere a urmărilor imobiliare, repertoriile de urmăriri, registrele de executări civile și penale, registrele informative care au fost gândite de creator ca instrumente operative de lucru menite a facilita munca celui care gestionează arhiva și despre care credem că pot fi eliminate din depozitele Arhivelor după un număr de 40—50 de ani.

ELENA CIUCĂ — Filiala Arhivelor Statului Municipiul București: Aduc în atenția tuturor câteva opinii despre documentele preconstituite, importanța completării lor și termenele de păstrare ce li s-au dat și unele probleme de selecționare pentru documentele specifice așa cum apar ele în urma experienței noastre.

Constituirea dosarelor de judecată începe de la registratură. Aici, în registrul general de dosare se înregistrează toate cererile depuse pentru deschiderea proceselor, în ordine cronologică, menționându-se data, numele părților și cauza. Cererea este introdusă într-o copertă de dosar pe care se trece numărul curent din registrul general de dosare, numele părților, cauza și se predă la arhiva curentă a instanței judecătorești pe baza condiții de predare-primire a actelor. Tot la registratură se completează opisul alfabetic unde dosarele sînt trecute alfabetic atît la numele reclamantului cît și la cel al pîrîtitului cu mențiunea numărului curent al dosarului din registrul general de dosare. Registrul general de dosare și opisul alfabetic al părților cuprinse în dosar au o importanță deosebită pe linia evidenței documentelor și regăsirii lor, fapt pentru care trebuie insistat în munca de îndrumare și control a se completa citet, fără prescurtări mai ales cînd este vorba de dosarele penale.

La arhiva curentă dosarul se păstrează pe timpul cît ține judecata și se completează continuu cu actele ce se depun pe parcursul procesului. După ce sentința a rămas definitivă dosarul se leagă și se depune la arhiva instanței. În cazul în care se face recurs la sentința dată de instanța de fond, dosrul în întregime se înaintează la instanța care judecă recursul și revine, după recurs, la instanța de fond avînd adăugate și decizia instanței care a judecat recursul.

La arhiva curentă se completează registrul informativ care cuprinde numărul curent al dosarului din registrul general de dosare, părțile, cauza, termenele de judecată, numărul și data sentinței. Tot aici se mai completează: condicile ședințelor de judecată, condicile de termene de judecată ale dosarelor ce se găsesc în arhiva instanțelor, necesare pentru evidența manipulării dosarelor de judecată și a stadiului la care a ajuns judecarea unei cauze.

Dosarele de judecată se ordonează în depozitul de arhivă cronologic.

Instrumentul de evidență al dosarelor de judecată este registrul general de dosare. Deoarece la selecționarea documentelor judecătorești se are în vedere cauza procesului, modul de soluționare a cauzei și durata condamnării, registrul general de dosare este necesar a fi completat cu următoarele date :

1. Pentru cauzele civile se va trece numărul și data sentinței definitive, modul de soluționare al cauzei pe scurt (admis, respins, perimat). Este necesar a se trece data sentinței definitive deoarece de la această dată începe să se cotească termenul de păstrare al dosarului, iar un dosar se poate deschide într-un an și încheia peste câțiva ani. Modul de soluționare al cauzei trebuie menționat deoarece în funcție de acesta un dosar admis se reține permanent iar altul perimat sau respins se elimină.

2. Pentru cauzele penale se va trece numărul și data sentinței definitive, infracțiunea și durata condamnării.

Numai astfel completate registrele generale de dosare pot oferi datele necesare pentru aprecierea valorii practice sau documentare a dosarelor de judecată, putându-se stabili corect termenele de păstrare prevăzute în indicatorul Ministerului Justiției.

Dintre dosarele create de instanțele de judecată în probleme de drept civil ponderea cea mai mare o au cele privind dreptul familiei : divorțuri, împărțiri de bunuri, evacuări, stabiliri pensii de întreținere, alocații, stabilire și tăgădă de paternitate, stabilirea domiciliului minorilor. Urmează ca pondere contravențiile : pentru construcții fără autorizații, pe linie de circulație, pentru încălcarea decretului 153. Prin decretul 81/1985 s-a înființat un nou compartiment al tribunalelor care soluționează litigiile economice între unitățile socialiste, cooperatiste și obștești care creează de asemenea o cantitate însemnată de dosare.

Dosarele privind dreptul muncii, în general litigiile pentru desfacerea contractelor de muncă și contestațiile contra imputațiilor, precum și cele referitoare la dreptul de proprietate : succesiuni, încălcări de proprietăți, ieșiri din indiviziune, trecerea bunurilor în posesia statului sînt într-un număr din ce în ce mai mic.

Ar mai fi de amintit dosarele privind statutul civil al persoanelor în care intră : anulări căsătorie, bigamie, înregistrări și rectificări de acte de stare civilă.

Dintre documentele create de instanțele de judecată pentru cauze de drept civil indicatorul Ministerului Justiției prevede termen permanent pentru dosarele privind statutul civil al persoanelor. La stabilirea acestui termen s-a avut în vedere numai valoarea practică a unor astfel de documente prin care se efectuează modificări în actele de stare civilă. Personal, consider că dosarul, ca problemă, nu prezintă valoare documentar-istorică și poate fi selecționat la 5 ani de la pronunțarea sentinței definitive. Propun acest lucru deoarece sentința care finalizează acțiunea se păstrează permanent la instanța de judecată. Pe de altă parte, ea este comunicată și oficiului de stare civilă implicat, pentru a efectua mențiunile pe actul de stare civilă la care se referă sentința. În aceste condiții, consider că valoarea practică a unor dosare privind statutul civil al persoanei dispăre, fapt pentru care propun selecționarea lor. Un pas s-a făcut în acest sens, cu câțiva ani în urmă, cînd s-a modificat termenul de păstrare al dosarelor de divorț de la permanent la 5 ani.

În efectuarea selecționării însă ar trebui acordată mai multă atenție unor categorii de documente prevăzute în indicatorul Ministerului Justiției cu termene de păstrare de 5—10 ani, care, prin conținutul lor, de la caz la caz, pot prezenta valoare documentară. Mă refer în primul rînd la dosarele unor personalități ale vieții culturale și științifice, apoi anumite litigii de muncă, infracțiuni săvîrșite de minori, împărțiri de bunuri mobile (opere de artă, documente). Evident, din registrul general de dosare nu putem sesiza problemele deosebite pe care le cuprînd, dar dintr-o verificare măcar prin sondaj a unor astfel de categorii de dosare putem reține unele cu valoare documentară.

Din același considerent al valorii practice se mai rețin permanent și dosarele referitoare la dreptul de proprietate.

Un însemnat număr de documente rezultă în urma judecării infracțiunilor penale. În această categorie de documente intră : atentatele la proprietatea de stat și obștească (delapidări, furt din avutul obștesc, înșelăciune, distrugere, abuz de putere neglijențe în serviciu), atentate la proprietatea particulară (furt, distrugereri), luare și dare de mită, trafic de influență, infracțiuni de violență (tilhării, violuri, atentate asupra integrității corporale, crime de omor), infracțiuni la legea

circulației (accidente, conducere sub influența alcoolului, fără permis de circulație), infracțiuni împotriva persoanelor: injurii, calomnii, loviri, huliganism.

Din toate aceste infracțiuni penale indicatorul Ministerului Justiției reține ca permanente crimele de omor, precum și infracțiunile pentru care s-au pronunțat pedepse cu închisoarea peste 15 ani, sau pedepse cu moartea. Este vorba mai ales de delapidările de sume mai mari ce intră în competența de judecată a tribunalelor.

Criteriul de stabilire a termenului de păstrare pentru dosarele penale fiind în primul rând durata condamnării, consider că se reține într-adevăr numai acele dosare întocmite pentru inculpații care au săvârșit infracțiuni grave, dosare care merită a fi păstrate. Crimele de omor și infracțiunile cu condamnări peste 15 ani sînt judecate, în raza noastră de activitate, numai de Tribunalul Municipiului București.

O categorie de documente creată de instanțele de judecată care merită toată atenția o constituie mapele cu sentințe civile și penale. Este de fapt esența activității instanțelor de judecată care ne dă o imagine de ansamblu asupra problematicei cu care s-au confruntat și soluțiile adoptate. Pot fi urmărite pe baza lor probleme de ordin social.

O ultimă problemă la care mă voi referi este selecționarea arhivelor judecătorești. Deși documentele create au termen de păstrare ce variază între 1 an și 30 de ani, din practică s-a constatat că selecționarea se face, în general, după 10 ani de la încheierea cauzelor, termen maxim (cu excepția celor care se păstrează 30 de ani și care se creează în cantități mici) pentru dosarele create de judecătorii. Aceasta se datorează faptului că dosarele sînt ordonate cronologic, conform registrului general de dosare, pentru a putea fi ușor regăsite atunci cînd este nevoie de ele.

În aceste condiții, parcurgerea repetată a miilor de dosare (10—16.000 mii) create într-un singur an de o instanță de judecată, pentru a fi selecționate atunci cînd le expiră termenele de 1, 3, 5 ani este foarte greu de realizat cu personalul de arhivă actual, care are în atribuții, de fapt, arhiva curentă a instanței (constituire, pregătirea ședințelor de judecată, darea spre studiu a dosarelor etc.) Ar fi mai eficientă, pentru selecționare, ordonarea dosarelor în depozit pe termene de păstrare în cadrul unui an. Aceasta ar însemna întocmirea altei forme de evidență, pe termene de păstrare, pentru a putea fi regăsite dosarele, ceea ce ar îngreuna munca la arhiva instanțelor de judecată. Consider totuși că s-ar putea face selecționarea la expirarea termenului unor categorii care se creează în cantități mari cum ar fi dosarele de divorț la 5 ani, dosarele de executări penale, la un an de la executarea integrală a creanței, precum și a condițiilor și registrelor cu termen de 1, 5 ani ș.a. Referitor la registrele completate de instanțele de judecată, propun selecționarea la 10 ani a registrelor informative, deoarece în ele se trec, la arhivă, aceleași date ca în registrul general de dosare.

Pentru dosarele de judecată selecționate se practică extragerea sentințelor instanțelor de fond și a deciziilor instanței care a judecat recursul, dacă este cazul, operațiune denumită de cei care o efectuează „defrișarea dosarelor”. Sentințele scoase din dosare sînt ordonate cronologic, conform numărului dosarului spre deosebire de dubletele acestor sentințe cuprinse în mapele cu sentințe, ordonate tot cronologic după numărul sentinței. Deci așa-numitele mape cu defrișări conțin al doilea exemplar al sentințelor din mapele de sentințe, în plus la sentința instanței de fond e anexată și decizia de la recurs. Decizia dată la recurs este la rîndul ei dubletul deciziei ce se păstrează la instanța superioară care a judecat recursul. Avem de-a face deci cu niște dublete care totuși se păstrează permanent pentru a se putea face față, în condiții mai bune, solicitărilor publicului.

Atît documentele administrative, mai ales dările de seamă și analizele datelor statistice referitoare la activitatea instanțelor în materie civilă, penală, stare infracțională cît și cele ce se păstrează permanent, emenate de la instanțele de judecată, prezintă incontestabil valoare documentar-istorică venind să completeze Fondul Arhivistic Național alături de documentele create de organele de procuratură și miliție.

IOAN DORDEA — Filiala Arhivelor Statului Cluj: Împreună cu colegul Laurențiu Mera vrem să ne exprimăm în intervenția noastră cîteva opinii despre valoarea acestor din dosarele administrativ-juridice și din dosarele cauzelor.

Stabilirea valorii documentar-istorice a documentelor dintr-un fond sau colecție se efectuează în cadrul unuia dintre cele mai importante operațiuni ale activității arhivistice — selecționarea documentelor — valoarea documentar-istorică constituind unul dintre criteriile de bază în aprecierea lor în vederea păstrării permanente și a includerii lor în Fondul Arhivistic Național.

Nu avem intenția de a prezenta, în mod detaliat, istoriografia problemei, deoarece a fost prezentată aici.

Sintem de părere că a ști istoricul sistemului de organizare și funcționare al instanțelor de judecată din țara noastră înseamnă a opera cu un factor deosebit de important în activitatea de apreciere a valorii documentar-istorice a documentelor create.

Documentele constituite de instanțele de judecată reprezintă o categorie specială a izvoarelor care oferă informații — uneori unice — în privința sistemului de drept al unei țări, a aplicării acestuia în privința unor aspecte ale vieții economice, sociale și politice asupra anumitor evenimente, în general, asupra vieții cotidiene reale a unei societăți.

În sistemul de drept al unei țări, legislația reală nu se poate cunoaște exclusiv numai în baza studierii legilor care reglementează sistemul instituțional, raportul între oameni și stat și cel reciproc între oameni. Acestea trebuie confruntate cu aplicarea lor în viață, cu interpretarea lor și adeseori cu completarea unor aspecte — prin jurisprudență — pentru care izvoarele primare sînt, în primul rînd, documentele create în cursul activității instanțelor judecătorești. Aceste documente sînt formate din două categorii mari despre care a vorbit și colegul Cerghelean: 1. actele administrative — numite într-o perioadă și acte prezidiale; 2. dosarele constituite în cursul activității judecătorești, create într-un volum mult mai mare decît cele administrative-prezidiale și care sînt izvoarele cele mai complete ale aspectelor mai sus menționate din viața unei societăți. Aceste dosare ale cauzelor sînt documentele specifice ale instanțelor judecătorești care — în totalitatea lor sînt unicate — sub această formă și cu același conținut nu apar decît la instanța de fond care a judecat cauza.

Dosarele administrativ-prezidiale

În general din rîndul acestor acte prezintă valoare istorico-documentară actele cu caracter normativ care oferă informații în completarea legii privind organizarea judecătorească, interpretarea legilor, jurisprudența. Ordinele, circularele, instrucțiunile emise de forurile superioare, rapoartele, dările de seamă, situațiile-statistice păstrate în dosarele cuprinzînd corespondența administrativă constituie informații prețioase privind modul de organizare și funcționare a instanței respective la un moment dat.

Constituie o categorie aparte a actelor neprocesuale registrele și actele privind evidența de la tribunale a firmelor. Ele au o valoare deosebită datorită conținutului lor care oferă informații de bază în privința istoriei economice. În dosarele acestor firme se regăsesc actele constitutive, statutele și procesele verbale de ședință din care se pot reconstitui evoluția capitalului acestor firme, profiturile realizate, fuzionări de întreprinderi, bănci, societăți comerciale.

Au de asemenea valoare din punct de vedere al istoriei economice dosarele privitoare la acordarea calității de persoană juridică unităților cooperatiste (constituirea de asociații și cooperative de ajutor sau de credit), a băncilor sătești sau asocierea în cooperative de producție a meseriașilor din diferite ramuri: pielărie, încălțăminte etc. toate păstrate la judecătorii.

Dosarele cauzelor

Această categorie specifică constituită de instanțele judecătorești oferă bogate informații sub diverse aspecte. Pentru a putea cunoaște conținutul lor, în general, trebuie să ne bazăm, așa cum am mai menționat, pe legile privind organizarea judecătorească și cele privind procedurile (codul de procedură civilă, codul de procedură penală). Cunoșcînd dispozițiile acestora ne dăm seama de competența fiecărei instanțe în parte, de rolul și ponderea fiecăreia în ierarhia instanțelor judecătorești. În consecință, este ușor să ne îndreptăm atenția asupra unor anumite categorii de procese, infracțiuni etc., știind că aceste categorii de cauze s-au judecat în fond la o anumită instanță.

Am accentuat că dosarul complet al unei cauze trebuie căuțat întotdeauna în arhiva instanței de fond, deoarece, chiar dacă s-a făcut apel, apoi recurs, dosarul se restituie pentru păstrare acestei instanțe, situație pe care o întîlnim pînă în 1952 cînd reforma justiției a modificat procedura chiar și în privința căilor de citare: apelul și recursul; după reformă nu s-a mai menținut apelul, ci numai recursul.

În cauzele penale privind o infracțiune se constituiau în mod paralel mai multe dosare: dosarul de poliție, dosarul de parchet, în baza căruia se întocmea rechizitoriul, și, în sfîrșit, dosarul de la instanță. Dintre acestea cel mai complet și cu cele mai multe informații este dosarul instanței. Acest fapt se datorește con-

cepției de drept din statul burghez potrivit căreia parchetul și, subordonate parchetului, organele de anchetă polițienească, reprezintă în procesul penal una dintre părți, deci actele acestei părți cuprind temeiurile acuzării, care stau la baza rechizitoriului. Tot ce se susține în rechizitoriu se transpune instanței de judecată, ca argumente ale părții respective, la parchet și la poliție nu rămâne decât urma dosarului. Pe de altă parte, tot în baza concepției de drept, sentința nu se putea da de instanță numai pe baza probelor prezentate în dezbaterile publice în fața instanțelor, de ambele părți. Astfel, dosarul cauzei penale în instanță se întregeste cu materialul prezentat și de acuzat și de martorii adunați în fața instanței. Din acest motiv, în cazul unor conflicte de drept ajunse în fața instanței dosarul instanței este cel mai complet și, adeseori, unic izvor.

Am prezentat, comparativ aceste aspecte de procedură pentru a scoate și mai mult în evidență deosebita importanță pe care trebuie să o acordăm, pentru fiecare dosar în parte, atunci când hotărîm asupra păstrării sau eliminării unor categorii de documente cuprinse în ele: rechizitoriul, procesul verbal de anchetă, declarații ale martorilor etc.

În final, considerăm ca foarte oportun să se întocmească, pe baza studiilor și articolelor publicate pînă în prezent, a referatelor și coreferatelor întocmite, o listă cit mai amplă cuprinzînd categorii de documente cu termen de păstrare permanent create de instanțele de judecată, pe perioade istorice, începînd cu secolele XIV—XV și pînă în zilele noastre.

Lista poate fi publicată în „Revista Arhivelor“ pentru a sprijini activitatea de selecționare a fondurilor instanțelor judecătorești, care, cel puțin, la filiala noastră și la unitățile socialiste de profil din județ sînt în cantități foarte mari.

MIHAELA BADESCU — Filiala Arhivelor Statului Municipiul București: Voi exprima în intervenția mea opinii legate de modificarea termenelor de păstrare la documentele create de judecătorii.

Filiala noastră păstrează fondurile create de Judecătoria raionului Gh. Gheorghiu-Dej, 1923—1962 (Judecătoria VII Urbană), în cantitate de 79,5 m.l. și Tribunalul C.F.R., 1951—1955, în cantitate de 13,25 m.l.

Cele două fonduri sînt inventariate și selecționate.

Judecătoria Sectorului VI (Urbană VIII și Raională Gh. Gheorghiu-Dej) deține 1200 m.l. arhivă inventariată și selecționată în limita termenelor de păstrare și creează două mari categorii de documente:

I. Documente cu caracter administrativ-contabil (dosare de personal, state de salarii, dosare privind mișcarea personalului, decizii ale Tribunalului Municipal).

II. Documente specifice instituțiilor judecătorești: 1. registrul general de arhivă în care sînt trecute toate dosarele de cauză, în ordinea introducerii lor pe rol; numele imprișcărilor, cauza (speța), rezolvarea, data și numărul sentinței; 2. opusul alfabetic al dosarelor; 3. registrul informativ în care se trec termenele de judecată, data și numărul sentinței, data intrării în recurs la instanța superioară, data întoarcerii dosarului la instanța de fond; 4. cărțile de judecată — penale și civile, legate în mape, în ordinea numerelor primite și cronologic (de la Judecătoria Urbană (VIII)); 5. mape de sentințe penale și civile, cronologic și în ordinea numerelor primite; 6. mape cu sentințe „defrișate“ (reținute din dosarele de cauză, care au fost selecționate). Sentințele sînt ordonate cronologic; 7. condecile de ședință ale instanțelor; 8. dosare de cauză (spețe cu caracter permanent):

- a. dosare în care s-au pronunțat diferite pedepse;
- b. dosare privind acțiuni referitoare la statutul civil al persoanelor;
- c. dosare succesoriale;
- d. dosare privind ieșirea din indiviziune;
- e. dosare privind delapidări — sume foarte mari;

f. dosare cu termen limitat de păstrare, atît civile cît și penale. Din aceste dosare, la expirarea termenului de păstrare s-au scos sentințele, operîndu-se așa numitele „defrișări“. Aceste sentințe defrișate, se păstrează permanent din două motive: se poate întîmpla ca originalul să lipsească din mape de sentințe; sentinței respective i se anexează dacă este cazul, actele originale depuse la dosar.

Evidența și regăsirea documentelor se face pe baza următoarelor instrumente de evidență:

1. registrul general al dosarelor în care se trec toate dosarele în ordinea intrării pe rol, cauza, numele reclamantului și reclamatului, data și numărul sentinței. S-a păstrat și este necesar să se păstreze permanent deoarece este de fapt „oglină“ dosarelor de cauză. Se regăsesc în el toate datele referitoare la un

proces, chiar dacă dosarul de cauză a fost selecționat. Pentru ca acest registru să fie un instrument perfect de evidență, este necesar ca la efectuarea muncii de îndrumare și control, precum și la verificarea lucrării de selecționare să se urmărească completarea corectă a rubricilor și operarea numărului și a datei sentinței;

2. opisul alfabetic al dosarelor — un inventar alfabetic al părților din dosare;

3. inventarul general al unor categorii de documente cu termen de păstrare permanent (inclusiv cele preconstituite), mapele de sentințe civile sau penale; registrele generale ale dosarelor, opisele alfabetice; registrele informative; registrele de evidență și punere în executare a hotărârilor penale; registrele pentru transcrierea hotărârilor definitive de punere sub interdicție);

4. inventarul documentelor cu termen de păstrare permanent din arhiva administrativ-contabilă.

Instrumentele de evidență specific judecătorești, create și adaptate după o lungă practică sînt operative și eficiente.

Nu se pot întocmi și nu este necesar să se întocmească inventare pe termene de păstrare din mai multe considerente: dosarele sînt inventariate chiar de la introducerea lor pe rol atît în registrul general al dosarelor, cît și în opisul alfabetic; judecătorii creează anual un număr mare de dosare (9.000—16.000) iar personalul este insuficient pentru executarea acestei operațiuni.

Selecționarea dosarelor s-a făcut indiferent de perioada în care au fost create, după indicatoarele termenelor de păstrare, avîndu-se în vedere criteriul documentar-istoric și cel practic.

Selecționarea s-a făcut și se face la dosar și nu în interiorul dosarelor. Specialiștii susțin că este o imposibilitate selecționarea în interiorul dosarelor, deoarece orice document din dosarul de cauză constituie un element de procedură, eliminînd parte din aceste documente, dosarul devine incomplet, făcînd imposibilă înțelegerea unor evenimente sau fenomene istorice petrecute.

Din analiza documentelor și a termenelor propuse în actualele indicatoare au reieșit următoarele propuneri privind reducerea termenelor de păstrare:

— poziția 195 din indicatorul Ministerului Justiției: dosare privind acțiuni referitoare la statutul civil al persoanelor (anularea căsătoriei, filiația, înfierea, încuviințările de nume) avînd termen de păstrare permanent să se reducă termenul la 5 ani.

Argument: dosarele conțin numai copii ale actelor de stare civilă. Existînd hotărîrea judecătorească la mapa de sentințe, dosarul devine inutil.

— dosare create pe baza aplicării decretelor 400/1981, 306/1981, 96/1983 să se păstreze maximum 3 ani întrucît sînt delictе minore, dar numărul dosarelor create este extrem de mare și se ocupă inutil spațiul.

— poziția 216 — registrul informativ cu termen de păstrare permanent să se reducă la 10 ani. Există registrul general al dosarelor care cuprinde în esență și conținutul registrului informativ.

Dintre documentele cu termen de păstrare permanent, create de judecătorii, să se rețină la unitățile creatoare următoarele categorii de documente:

1. Din categoria documentelor administrativ-contabile: dosarele de personal, statele de salarii, dosare cu decizii privind mișcarea personalului.

2. Din categoria documentelor specifice judecătorești: mapa de sentințe privind acțiuni referitoare la statutul civil al persoanelor (înfierea, desfieri, rectificări de nume, paternitate, divorțuri).

— mape de sentințe penale referitoare la cauze minore (delapidări mărunte, amenzi contravenționale, calomnie, decretul 153/1971).

Se vor prelua de către Arhivele Statului: mape de sentințe și dosare pentru pedepse cu închisoare peste 15 ani sau pedepse cu moartea; cauze patrimoniale (ieșiri din indiviziune, succesiuni) apărarea proprietății; evenimente social-politice.

Această propunere are, din punct de vedere legal, și inconveniente: se scindează fondul, fapt ce contravine atît Decretului 472/1971, cît și „Normelor tehnice”.

Nu mai creează viziune de ansamblu asupra activității instituției.

MARIA ENCULESCU — Filiala Arhivelor Statului Municipiul București: În anul 1984 s-au preluat de la Judecătoria sectorului 3 fondurile: Judecătoria contravențională a Prefecturii Poliției Capitalei și Judecătoria Ocolului I Urban devenită Judecătoria raionului Tudor Vladimirescu.

Judecătoria creează și păstrează următoarele categorii de documente: dări de seamă și analize cuprinzând datele statistice referitoare la activitatea instanțelor în materie civilă, în materie penală și starea infracțională, dosarele în care s-au pronunțat pedepse cu închisoarea pe diferite perioade de timp, dosare privind acțiunile în revendicare și alte acțiuni reale (dosare civile), registre pentru transcrierea hotărârilor definitive de punere sub interdicție etc.

Evidența și regăsirea documentelor în arhiva judecătorească se bazează pe un instrument specific — registrul general de dosare (sau în completarea acestuia, registrul informativ), care ține loc de inventar. Pentru regăsirea documentelor, în lipsa registrului general poate fi folosit și opusul alfabetic al părților din dosare.

În gruparea și selecționarea documentelor sale judecătoria sectorului III se orientează după nomenclatorul dosarelor, aprobat prin ordinul nr. 160 din 10 martie 1976 al Ministerului Justiției.

În vederea îmbunătățirii nomenclatoarelor și indicatoarelor cu termene de păstrate și a păstrării permanente numai a dosarelor cu valoare, ne exprimăm următoarele opinii în ceea ce privește modificarea termenelor de păstrare:

A. La instanțele civile :

- poziția 1 : planurile de muncă, informări, dări de seamă și procese-verbale — se propune „P” în loc de 3 ani (CS) ;
- poziția 16 : documentele secrete de stat — „P” în loc de 20 ani (CS) ;
- poziția 17 : actele și lucrările întocmite în legătură cu evidența, păstrarea și manipularea documentelor secrete de stat (fișa de consultare, procese-verbale de distrugere a unor documente etc.) — 20 de ani (CS) în loc de 10 ani.

B. Dosarele de judecată :

- poziția 7 : dosare în care s-au aplicat pedepse pecuniare — 3 ani în loc de 4 ani ;
- poziția 9 : dosarele în care s-au pronunțat hotărâri de achitare — „P” pentru dosarele penale cu rechizitoriu ;
- poziția 12 : dosarele privind acțiunile de divorț — 10 ani în loc de 5 ani (fiind păstrate oricum 10 ani până la defrișarea lor și fiind foarte solicitate) ;
- poziția 16 : dosare privind contravențiile (se propune termenul de 1 an în loc de 2 ani) sentințele fiind definitive ;
- poziția 21 : mapele cu sentințe defrișate din dosare (ordonate după numerele dosarelor și nu după numărul de sentință), se propune reducerea termenului „P” la 15 ani (se păstrează „P” mapele cu sentințe în ordinea numerică și cronologică) ;

C. Materiale preconstituite :

- poziția C — registrul de intrare-ieșire a corespondenței se propune termenul de 10 ani în loc de 30 ani
- poziția E — registrul informativ — se propune termenul de 10 ani în loc de „P” (există registrul general la termen „P”) ;
- poziția O — opusul alfabetic al părților din dosarele execuționale se propune termenul de 15 ani în loc de „P” (se păstrează permanent registrul general de dosare execuționale).

Dintre documentele cu termen de păstrare permanent deținute de judecătoria vor putea fi reținute permanent la unitate, în condițiile modificării prevederilor decretului 472/1971 (art. 18) mapele cu sentințe judecătorești, prezentând în primul rând interes practic și mai puțin documentar.

ALEXANDRU MATEI — Filiala Arhivelor Statului Cluj: Doresc să subliniez câteva gânduri în legătură cu selecționarea fondurilor arhivistice de la notariatele de stat și stabilirea termenelor de păstrare ale documentelor în Indicatorul termenelor de păstrare al Ministerului Justiției: evoluția istorică a instituțiilor

notariale și a documentelor create ar merita să fie reabordate în studii speciale¹ interesându-i în mod deosebit pe arhiviști și activitatea arhivistică de la notaratele de stat. În județul Cluj notariatele de stat au importante fonduri arhivistice a căror stare de păstrare și prelucrare se află la niveluri diferite.

Spre exemplu :

La Notariatul de stat județean Cluj există :

Fondurile închise ale notarilor publici :

— Fondul Dr. R. Schilling, 1889—1918	= 2,00 m.l.
— " Dr. St. Gidéfalvi, 1897—1915	= 4,00 m.l.
— " Dr. Alexandru Pop, 1926—1937	= 2,00 m.l.
— " Dr. I. Cosma, 1933—1945	= 2,00 m.l.
— " Dr. L. Nestor, 1926—1946	= 3,00 m.l.
— " Dr. A. Dorgó, 1875—1886	= 3,00 m.l.
— " Dr. Al. Aciu, 1933—1937	= 1,00 m.l.
— " Dr. B. Suci, 1949—1952	= 1,00 m.l.
— " Dr. Al. Breban, 1922—1930	= 1,00 m.l.
— " Dr. I. Pordea, 1923—1943	= 3,80 m.l.
— " Dr. Mihai Fărcaș, 1946	= 0,20 m.l.

Fond deschis :

— Notariatul de stat județean, sec. XIX—1985 = 1.825 m.l. din care : — fondul notarial propriu-zis, 1952—1985 = 220 m.l. ; documentele de carte funciară, secolul XIX—1985 = 1.605 m.l. ; și cărțile funciare centrale ale C.F.R., 1888—1958, = 50 m.l.

La Notariatul de stat local Dej există :

— Fond închis : Notariatul de stat Gherla, 1872—1968 = 170 m.l., constituit în cea mai mare parte din dosare de carte funciară.

— Fond deschis : Notariatul de stat Dej, 1873—1985 = 298 m.l., din care : dosare notariale propriu-zise, 1957—1985 = 50 m.l. și cărți funciare, dosare de carte funciară, foi cadastrale, 1872—1986 = 238 m.l.

La Notariatul de Stat Turda există :

— Fonduri închise :

— Fondul Vasile Meșter 1920—1948	= 2,00 m.l.
— " Gheorghe Pătăceanu, 1930—1932	= 1,20 m.l.
— " Iacob Deac, 1941—1952	= 0,50 m.l.
— " Ioan Z. Oana, 1943—1952	

Fonduri deschise :

— Notariatul de stat local Turda, 1872—1985, din care : — acte notariale propriu-zise, 1952—1985 = 150 m.l., și documente de carte funciară în uz, 1972—1985 = 130 m.l.

¹ Pentru instituția notarilor publici și originea instituției se pot vedea : Armando Petrucci, *Notarii. Documenti per la istoria del notariato italiano*, Milano, 1958 ; pentru notarii publici din Imperiul bizantin : George I. Brătianu, *Actes des notaires génois de Péra et Caffa de la fin du treizième siècle (1281—1290)*, București, 1927 ; pentru notarii publici din Transilvania : Francisc Pall, *Diplomatica latină cu referire la Transilvania (sec. XI—XV)*, în *Documente privind istoria României. Introducere*, II, București, 1956, p. 245, 262 ; Sándor Tonk, *A középkori középkori közjegyzőség Erdélyben* (Notariatul public medieval în Transilvania), în *Művelődéstörténeti tanulmányok* (Studii de istoria culturii), București, 1980, p. 36—61 ; pentru locurile de adeverire, în general : Franz Eckhard, *Die glaubwürdigen Orte in Ungarn im Mittelalter*, în „Mitteilungen de Institut für österreichische Geschichtsforschung“, Innsbruck, IX (supliment), 1915 ; pentru locurile de adeverire din Transilvania : Francisc Pall, *Diplomatica latină cu referire la Transilvania (sec. XI—XV)* în „*Documente privind istoria României*“, *Introducere*, II, București, 1956, p. 245—251 ; Idem, *Contribuții la problema locurilor de adeverire din Transilvania medievală (sec. XIII—XV)*, în „*Studii și materiale de istorie medie*“ II, București, 1957, p. 391—405 ; Andrei Kiss, *Caracterul specific al locurilor de adeverire din Transilvania în crearea și păstrarea arhivelor feudale*, în „*In memoriam Ion Mărcuș*“, București, 1979, p. 62—71.

Condițiile de păstrare sînt bune, cu excepția Notariatului de stat din Turda unde, aproximativ 1/2 de vagon documente de carte funciară, din secolul al XIX-lea și pînă în anul 1966, inclusiv, se păstrează în condiții total necorespunzătoare, într-o încăpere din incinta clădirii principale, expuse degradării.

Fondurile provenite de la foștii notari publici din Cluj sînt ordonate pe creatori, iar în cadrul acestei grupări pe genuri de acte. Ele cuprind autentificări (contracte de vînzare-cumpărare, testamente). Cele de la Turda sînt ordonate pe creatori și cuprind testamente, contracte, moșteniri, legalizări de semnătură, procuri speciale. Aceste fonduri închise nu au inventare. În schimb, la Notariatul de stat local Dej dosarele notariale, începînd din 1952, sînt inventariate. Fondurile notariale deschise sînt ordonate pe ani și probleme.

Tipurile (categoriile) de documente create și valoarea lor. Propuneri de selecționare

Principalele genuri de acte create de notarii publici și, apoi, de Notariatele de stat sînt :

- Registrul general notarial, în care se consemnează toate actele intrate și ieșite (legalizări, autentificări, extrase de carte funciară, urmăriri notariale etc.), cu excepția succesiunilor ;
- Registrul succesiunilor ;
- Registrul de termene (consemnarea termenelor de dezbateri succesoriale) ;
- Opisul notarial, cuprinde actele autentice ;
- Opisul succesoral, cuprinde cauzele succesoriale și renunțările la succesiune în termen de 6 luni ;
- Dosarele succesoriale ;
- Mapele cu acte autentice ;
- Mapele cu copii legalizate (se păstrează, de fapt, numai cererea, deoarece nu se mai reține un exemplar din copie) ;
- Mapele cu cereri pentru extrasele de carte funciară ;
- Mapele de urmăriri notariale.

Au fost selecționate dosarele conținînd legalizările de semnătură și copii legalizate, titlurile executorii, certificatele și investiturile cu formulă executorie, eliberările de duplicate, dată certă, certificate de sarcini și alte operații similare (inclusiv cererile pentru efectuarea lor), cu termen de păstrare de 3 ani, și dosarele succesoriale cu termen de păstrare de 10 ani.

Din dosarele de carte funciară au fost selecționate actele intermediare, de care se leagă efectele juridice. Evidența și informarea se bazează pe registrele de evidență și informare menționate mai sus.

Documentele constituite de notariatele de stat — pe lîngă valoarea lor practică de garanție de drept — constituie o sursă primară a relațiilor juridice între membrii societății într-o anumită etapă. Din acest punct de vedere considerăm, că, în indicatorul din 1979, termenele de păstrare în general, sînt judicios stabilite. Avem însă de pus în atenția specialiștilor din Ministerul Justiției două poziții :

234. Dosarele conținînd actele și lucrările referitoare la primiri în depozit de înscrisuri, documente și valori, cu termen permanent.

Atît intenția legiuitorului, cît și destinația acestor depozite prevăd ca păstrător al acestor înscrisuri, documente și valori notariatele de stat. Se pune problema dacă această atribuție se poate transmite Arhivelor Statului ? Nu ar fi necesar ca aceste depozite — atît timp cît există ele — să fie păstrate de Notariate, iar după 30 de ani de la încetarea depozitului, actele și lucrările referitoare la ele să fie selecționate ? Întrucît obiectul depozitului nu se transferă Arhivelor Statului lucrările în legătură cu acestea nu au o valoare deosebită, deoarece informațiile cu valoare documentar-istorică ar putea fi tocmai în actele și înscrisurile depozitate.

236. Dosarele succesoriale, cu termen 10 ani.

În ceea ce privește problema succesiunilor imobiliare, actele de temei ale succesiunii trec la cartea funciară spre intabulare, constituind acolo dosarul de C.F. Întrucît certificatele de moștenitor păstrate permanent sînt asigurate și in-

teresele părților, deoarece aceste certificate constituie temeiul intrării în posesiune și proprietate a bunurilor moștenite. Termenul de 30 de ani să fie însă condiționat de verificarea din nou a dosarelor de către comisia de selecționare (C.S.) și reținerea în dosare speciale a testamentelor, care constituie o sursă importantă a cunoașterii situației materiale a cetățenilor, a relațiilor genealogice, prietenesti, contribuții la opere culturale și de binefacere etc. și ar reflecta și evoluția, punând fi comparate cu testamentele mai vechi. Se pune însă problema succesiunilor mobiliare. În aceste cazuri pot fi obiecte de valoare (patrimoniu) sau pot apare moștenirile lăsate de personalități de seamă ale științei, culturii, vieții publice etc. Părerea noastră este că, în asemenea cazuri, ar trebui păstrate dosarele în întregime. În același timp, propunem majorarea termenului de păstrare a dosarelor succesoriale la 30 de ani (se pune chiar problema ca în cazul moștenirii drepturilor de autor acest termen să fie de 50 de ani, întrucât atita timp beneficiază moștenitorul de dreptul de autor al decedatului).

În ceea ce privește păstrarea și selecționarea documentelor de carte funciarașu în termen de păstrare permanent atit în indicatorul din 1976, cît și în cel din 1979 și avînd în vedere aceste prevederi ale indicatoarelor, aparent, nu se pot face selecționări în documentele cărților funciare.

În cele ce urmează încercăm să facem o prezentare a acestor documente și posibilitatea selecționării lor.

Cu toate că, pe lîngă nevoia evidentei fondurilor funciare, înființarea cărții funciare a fost impusă de asigurarea circulației imobiliare și a creditului acordat pe imobile — deci, a fost de fapt o acțiune determinată de cerințele societății capitaliste —, cărțile funciare își mențin valoarea practică și în condițiile societății noastre, bineînțeles cu funcțiuni schimbate. Concret, în urma intrării în vigoare a Legilor 58 și 59 din 1974, circuitul terenurilor s-a redus esențial. Chiar dacă prin formarea marilor loturi de culturi, în cadrul întreprinderilor agricole de stat și a cooperativelor agricole de producție, parcelele individuale au fost comasate, totuși, evidențele funciare pot fi bine folosite pentru organizarea producției agricole și delimitarea terenurilor acestor unități de agricultură și a unor culturi în cadrul lor. La aceasta trebuie adăugat faptul că existența imobilelor proprietate personală reclamă menținerea în continuare a evidențelor asigurate de cartea funciarașu. De asemenea, este adevărat că în urma unei alte structuri economice cazurile de credite garantate prin ipotecă, cunoscute în trecut, și-au pierdut rolul avut anterior. În schimb s-a deschis un nou domeniu al sarcinilor înscrise pentru un imobil: cel al creditelor acordate de stat pentru construirea apartamentelor proprietate personală, după cum circulația imobilelor proprietate personală este asigurată și în prezent. Toate acestea reclamă existența în continuare a cărților funciare.

Cunoscînd rolul cărților funciare și datele pe care le cuprind, concluzia, din au atit valoare practică cît și istorico-documentară considerabilă. Din punct de vedere practic, acestea sînt documente care asigură drepturile cetățenilor și ale statului — prin urmare, păstrarea lor este impusă de interese sociale. În ceea ce privește valoarea istorico-documentară a cărților funciare — fără a intra în amănunt de vedere arhivistic nu poate fi alta decît că documentele de carte funciarașu nunte — amintim doar că, de la introducerea lor, ele oferă cele mai complete date — atit în sinteză cît și în amănunt — privind fondul funciar, mobilitatea averii, circuitul imobilelor, existența creditului garantat de ipotecă, diferite măsuri administrative, politice etc. Toate acestea ne conving că păstrarea lor prezintă un interes general. Totuși, ca în cazul celorlalte categorii de documente, nu se poate renunța la eliminarea din arhiva de carte funciarașu a documentelor care nu au o valoare deosebită. Dar problema selecționării nu a fost soluționată pînă în prezent, eliminarea unor documente de carte funciarașu fiind executată, de la caz la caz, pe baza unor criterii locale, ad-hoc, fără să se fi elaborat unele indicații mai precise în acest sens. În consecință, considerăm că selecționarea nu numai că poate fi efectuată, dar este și necesară. Aceasta fiind impusă, în primul rînd, de problemele de spațiu iar apoi de cele privind folosirea documentelor. Inclusiv reținerea din producție a unei cantități considerabile de materie primă, reprezentată de maculatura păstrată, prin neselecționare, împreună cu documentele de valoare practică sau documentar-istorică.

Cunoscînd compartimentarea documentelor de carte funciarașu, este evident că nu poate fi efectuată selecționarea în cazul primelor două compartimente, și

anume pot fi selecționate: — planurile (hărțile) de carte funciară (cadastrale) și instrumentele lor de evidență și informare, precum și — *cărțile funciare* și informare (inclusiv vechile protocoale de carte funciară). Aceste documente chiar dacă nu mai au valoare practică curentă (au fost sistate sau înnoite), prezintă în continuare o valoare documentar-istorică, fiind principala sursă de informații pentru situația funciară dintr-o anumită perioadă, din ele desprinzându-se evoluția situației funciare, modificările intervenite din diferite motive și fiind în același timp documente de sinteză, în care au fost însumate informațiile din alte documente (din dosarele de carte funciară). Amintim și faptul că — deși scoase din uz — ele mai pot fi și sint folosite pentru dovedirea unor drepturi privind imobilul la care se referă.

În schimb, poate fi executată selecționarea în dosarele de carte funciară, deoarece constatăm că documentele din care sint ele constituite reprezintă acte însumate în cărțile funciare. Prin urmare, în afară de documentele care reflectă unele fenomene, evenimente, situații economice, sociale sau politice, prin care dobîndesc o valoare de izvor istoric, aceste dosare prezintă mai puțină importanță. Cum însă documentele acestor dosare reprezintă în mare parte temeiul constituirii unor drepturi, păstrarea lor este indicată din considerente sociale. De aceea, la selecționarea lor trebuie avută în vedere atît valoarea documentară-istorică cît și termenele de prescripție.

Reamintim că înscrierile de carte funciară, în vederea cărora se constituie dosarul de carte funciară sint de trei feluri și anume: 1) întabularea; 2) înscrierea provizorie și 3) notarea. Examinarea acestora ne duce la concluzia că din punct de vedere al constituirii de drepturi prezintă importanță primară întabularea, deci în principiu dosarele de întabulare ar trebui păstrate timp nelimitat, în timp ce înscrierea provizorie și notarea au efect numai timp limitat și în cazul acestora intervine ca un factor determinant prescripția. Examinînd mai departe conținutul dosarelor — chiar și în cazul acelor care ar trebui păstrate permanent — constatăm că nu toate documentele din dosar au importanță din punct de vedere al constituirii dreptului, unele sint anexe sau simple acte procedurale cu un rol limitat în timp. Astfel că selecționarea dosarelor de carte funciară, după părerea noastră, poate fi făcută în două feluri: — selecționarea dosarului în întregime; — selecționarea unor documente din cadrul dosarului.

Ca urmare, propunem să fie selecționate și să se elimine în întregime dosarele în următoarele cazuri:

— dosarele de ipotecă, privilegiu și orice alte sarcini reale pînă la valoarea de 1.000.000 lei constituite înainte de 15 august 1947, care, potrivit Decretului 336 din 22 noiembrie 1948, se consideră radiate de drept. În mod firesc se pot elimina și dosarele privind înscrierile provizorii sau notările legate de aceste garanții reale. În mod practic în acest fel cea mai mare parte a dosarelor de ipotecă și înscrierile sau notările legate de acestea s-ar putea elimina începînd din anul 1870 pînă în 1947. Ținînd însă seamă de principiile selecționării se vor opri dosarele cu valoare documentar-istorică: în primul rînd ipotecile care prezintă o importanță economică, socială (investiții industriale, agrare), cele privind unele personalități, legate de unele evenimente istorice etc.

Tot în legătură cu dosarele de întabulare, credem că trebuie studiată problema înscrierilor privind dreptul de uzufruct, uz și abitațiune. Aceste înscrieri constituind drepturi personale, încetează — dacă nu sint limitate în timp — cel mult după moartea beneficiarului, deci păstrarea lor este justificată numai pentru un timp limitat.

Dosarele constituite pentru înscrieri provizorii — după cum am arătat — pot avea, de asemenea, importanță practică numai timp limitat, ca și notările (de exemplu, în cazul acestora din urmă, notările privind minoritatea ar putea fi eliminate cel mult după 18 ani de la constituirea dosarului).

În ceea ce privește a doua propunere, de a elimina acele documente din dosare care nu prezintă importanță din punct de vedere al constituirii de drept și nu prezintă temeiul înscrierii în cărțile funciare, propunem categoriile de documente care în aceste cazuri se vor păstra neapărat, precum și a celor care vor putea fi eliminate. În această ordine de idei, dosarele care se păstrează vor trebui să cuprindă, în continuare, următoarele documente:

a. Hotărîrile instanței care a întocmit dosarul și a dispus înscrierea în cartea funciară. În privința acestor hotărîri (încheieri, certificatele de moștenitor)

se va păstra cel considerat original sau ca avînd putere probatorie superioară (restul exemplarelor se pot elimina);

b. Actele originale sau hotărîrile constitutive de drept (în primul rînd de proprietate): contractele de vînzare-cumpărare, actele de donație, testamentele, contractele de încetare a indiviziunii, contractele de schimb, hotărîrile judecătorești sau administrative sau orice titlu de proprietate, în original sau copie legalizată (se păstrează un singur exemplar, cel care are cea mai mare valoare probatorie);

c. Toate schițele și desenele care se referă la chestiunea tratată în dosar. În schimb, propunem eliminarea următoarelor categorii de documente, după expirarea unui termen de păstrare, în concordanță cu prescripția legală (30 de ani). Desigur, opinia notarilor, ca specialiști în materie de drept ne va fi de mare folos:

a) acte de radiere (radiere de ipotecă, radierea uzufructului de văduvă, radierea de sentințe, radierea privind impozitele și taxele, radierea curatelei, radierea minorității);

b) cereri pentru execuție silită;

c) publicații de licitație;

d) acte de garanție;

e) cereri pentru asigurarea rangului;

f) adrese oficiale (privind impozitele, taxele, înmînările, cheltuielile de îngrijire în spital etc.);

g) cererile foștilor notari publici privind întabularea taxelor în legătură cu succesiunile;

h) actele în legătură cu onorariile de avocați;

i) certificate și adevărîțe oficiale (cum au fost de exemplu certificatele de naționalitate, actele de identitate; diferitele autorizații etc.);

j) extrase de stare civilă și copii de pe certificate de stare civilă;

k) cereri privind schimbările de nume;

l) diferite declarații;

m) împuterniciri de avocat;

n) diferite publicații (apărute în Monitorul Oficial, Buletinul Oficial sau ziare, periodice).

o) chitanțe;

p) adevărîțe de înmînare;

r) copiile actelor care se găsesc în dosar în original sau copie legalizată;

s) duplicatele, triplicatele etc. hotărîrile instanței de C.F.

Unele din aceste categorii de documente se elimină cu întregul dosar (în cazurile amintite anterior), dacă se aprobă eliminarea categoriilor de dosare propuse. În legătură cu eliminarea documentelor din dosare supunem discuției încă două probleme: cea privind cererile de întabulare, înscrierea provizorie sau notare (deci a actelor în baza cărora se constituie dosarele de carte funciară) și păstrarea hotărîrilor judecătorești de înscriere în cartea funciară.

În ceea ce privește problema cererilor, după sondajul făcut sînt opinii diverse chiar în rîndul specialiștilor: unii sînt pentru păstrarea lor permanentă, alții pentru eliminarea lor, după respectarea termenelor de prescripție. Păreră noastră este că după expirarea termenului ce se va fixa, cererile se pot elimina pentru următoarele motive: este adevărat că cererea constituie actul de bază din punct de vedere al formării dosarului, dar nu constituie temeiul dreptului ce se înscrie în cartea funciară și nu dă nici dreptul de a se executa înscrierea. Temeiul dreptului ce se înscrie este, sau actul original (contract etc.), sau o hotărîre judecătorească ori administrativă, iar înscrierea se face pe baza hotărîrii instanței de carte funciară. Deci, aceste două feluri de acte sînt cele ce trebuie păstrate și nu cererea.

A doua problemă e cea a hotărîrilor (încheierilor) în baza cărora se fac înscrierile și notările în cartea funciară, și anume (în cazul cînd se selecționează dosare întregi): să se rețină sau nu aceste hotărîri? Dacă se rețin, să se păstreze la locul pe care-l aveau inițial în pachet sau din toate hotărîrile dosarelor eliminate să se constituie în fiecare an o colecție de hotărîri, ce se păstrează după ultimul dosar. În ceea ce ne privește sîntem pentru această soluție din urmă.

Subliniem, de asemenea, că în tot cursul selecționării vor trebui respectate principiile generale ale selecționării privind păstrarea documentelor care constituie izvoare istorice (cum ar fi, de exemplu, cele privind reformele agrare, naționa-

lizarea, momente istorice, istoricul cărții funciare și al cadastrului funciar, personalități etc.). Cele de mai sus, în general, corespund cu Indicațiile privind selecționarea documentelor de carte funciară create pînă în anul 1950, care constituie un bun temelie în privința selecționării documentelor de carte funciară.

În arhiva Notariatului de stat al județului Cluj, în compartimentul Cărții funciare se găsește o cantitate însemnată de cărți funciare sistate (transcrise în cărți funciare noi). Aparent acestea n-au valoare, întrucît valoarea lor practică a încetat. În realitate, deși fiind că în cartea funciară nouă a fost înscrisă doar persoana care la data transcrierii a fost proprietarul imobilului, cercetătorul poate avea o imagine despre mobilitatea imobilelor, circuitul acestora, grevarea lor, deci a întregii problematice pentru care Cartea funciară oferă informații numai pe baza acestor cărți funciare sistate. Ar fi de dorit ca acestea să fie predate Arhivelor Statului, dar lipsa de personal nu dă posibilitatea inventarierii lor. Ar trebui preluate și opisele de carte funciară, dar acestea servesc orientării curente. De aceea, propunem xerografierea acestor opise și preluarea cărților funciare sistate pe baza acestor xerocopii.

(Va urma)